МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ФІНАНСОВІ НОВАЦІЇ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Збірник тез доповідей
та матеріалів учасників круглого столу
студентського Науково-практичного гуртка
фінансів і бізнесу
кафедри фінансового менеджменту

Фінансові новації для ведення бізнесу в сучасних умовах: Збірник тез доповідей та матеріалів учасників круглого столу студентського Науково-практичного гуртка фінансів і бізнесу кафедри фінансового менеджменту. – 18 травня 2022 р. – Львів: ФУФБ, 2022. – 67 с.

Редакційна колегія:
Ситник Н. С., завідувач кафедри фінансового менеджменту, д.е.н., професор
Ватаманюк-Зелінська У.З., професор кафедри фінансового менеджменту, д.е.н., професор
Смолінська С.Д., доцент кафедри фінансового менеджменту, к.е.н., доцент

Тексти подаються в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність та зміст матеріалів несуть автори.
Матеріали круглого столу призначені для викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

Наша адреса:
Львівський національний університет імені Івана Франка, факультет управління фінансами та бізнесу, кафедра фінансового менеджменту.
79038, м. Львів, вул. Медової Печери, 53, каб. 114.
https://financial.lnu.edu.ua/department/finansovoho-menedzhmentu

ЗМІСТ

Бацман І.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ……..5

Вірста С. ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ МАТЕРІАЛЬНО – ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ……7

Гончар В. Д. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ……8

Дарчук П. О. ЛІЗИНГ ЯК ФОРМА ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ВИРОБНИЦТВА……12

Дарчук П. О. ДЕРЖАВНІ ЗАХОДИ ЩОДО СПРИЯННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ……14

Дрозд Ю. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ КРИПТОВАЛЮТАМИ……..17

Дунець І. А. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ……20

Костюк В.С. СУЧАСНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ……23

Костюк В.С. ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ……27

Кольба Р.М. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ЛЬВІВЩИНИ (ПРОГРАМА «ЗБАЛАНСОВАНИЙ ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК»)……30

Крисевич В.В. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА……33

Мокрицька В.-А. Т. ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ……35

Мокрицька В.-А. Т. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ПАРТНЕРСТВА В БІЗНЕСІ……..38

Мокрицька В.-А. Т. ***ОПОДАТКУВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ……39***

Огребчук В.А. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПІДВИЩЕННЯ……41

Прокопчук С.В. ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ В УКРАЇНІ……43

Савицька А.М. ФІНАНСУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ……..46

Святенко А.С. КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА……..48

Сергієнко К. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКАМИ……51

Синичич М.М. КРАУДФАНДИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ……..54

Скидан У. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ……56

Стеблик Н. СТАН КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ…….……58

Фурман О. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ……..62

Фурман О. ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ……65

Бацман І.В.
Ватаманюк-Зелінська У.З.
д. е. н., професор,
професор кафедри фінансового менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Основою формування соціально-економічного потенціалу держави за своєю сутністю є місцеві фінанси. Від того, наскільки правильно формуються та ефективно використовуються кошти місцевих бюджетів, залежить не тільки добробут окремих громад, а й рівень благополуччя в державі загалом [1]. Бюджетним кодексом України передбачено принципи розподілу доходів, які спрямовуються для органів місцевого самоврядування на фінансування делегованих їм та власних повноважень. Забезпеченість бюджетними ресурсами органів місцевого самоврядування для виконання власних повноважень, є однією із важливих умов стабільного розвитку територіальних громад.

Відповідно до чинного законодавства бюджетами місцевого самоврядування є бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад, а також бюджети районів у містах (у разі утворення районних у місті рад). До місцевих бюджетів відносяться: бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування. Доходами вважаються всі податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом і трансферти. В свою чергу, доходи бюджету розмежовуються на дві складові: загальний та спеціальний фонд. Місцевий бюджет відповідно до Бюджетного кодексу містить надходження і витрати на виконання повноважень органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Ці надходження і витрати становлять єдиний баланс відповідного бюджету [1].

В умовах воєнного стану надзвичайно важливо забезпечити оперативне, належне та безперервне виконання місцевих бюджетів. Для забезпечення ефективного функціонування бюджетної сфери та життєво необхідних потреб жителів територіальних громад у період дії воєнного стану Офіс Президента України, Уряд, Верховна Рада України, РНБО та інші центральні органи виконавчої влади приймають низку швидких, ефективних, оперативних рішень.

Кабінет Міністрів України 11 березня прийняв постанову № 252, якою визначив особливості формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану. Постанова передбачає, що у період воєнного стану для забезпечення безперебійного функціонування установ і закладів бюджетної сфери, комунальних підприємств, виконання та формування місцевих бюджетів здійснюється відповідно до бюджетного законодавства з урахуванням певних особливостей [2]. Відповідно до статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» органи місцевого самоврядування продовжують здійснювати бюджетні повноваження, а у разі утворення військових адміністрацій такі повноваження здійснюють військові адміністрації [3].

Державна казначейська служба забезпечує розрахунково-касове обслуговування місцевих бюджетів та складення звітності про їх виконання із застосуванням електронних носіїв під час обміну інформацією та з урахуванням положень постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» [4].

Для ефективного використання коштів формується пріоритетність видатків Казначейством. Так, до змін, які внесені до видатків загального фонду на період воєнного стану, відносяться [5]:

- оплата послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу;
- оплата інформаційних послуг, у тому числі з виготовлення та розміщення інформаційної продукції, послуг із розміщення інформації в ЗМІ;
- придбання гіпохлориту натрію для знезараження води в системах централізованого питного водопостачання та водовідведення;
- забезпечення, організація та виконання літерних авіаційних рейсів повітряними суднами;
- придбання предметів, призначених для відзначення та нагородження;
- закупівля санітарно-гігієнічних товарів та поліетиленової продукції для пакування відходів;
- оплата послуг із страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту, водіїв відповідно до законодавства, оплата послуг із медичного огляду водіїв;
- оплата (відшкодування) коштів за отримання доступу до інформації з баз даних, реєстрів іноземних держав.

До видатків спеціального фонду на період воєнного стану відносяться: оплата інформаційних послуг, у тому числі з виготовлення та розміщення інформаційної продукції, послуг із розміщення інформації в ЗМІ та оплата послуг із страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту, водіїв відповідно до законодавства, оплата послуг із медичного огляду водіїв.

До змін, за постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану**»** від 9 квітня 2022 р. №420, також відноситься погашення позик, наданих на покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів (за наявності заборгованості за такими позиками) та обслуговування місцевого боргу. На їх погашення спрямовуватимуться не всі доходи загального фонду місцевих бюджетів населених пунктів, що перебувають на територіях, на яких введено воєнний стан, а лише 80 відсотків [6].

Пропозиції із стабілізації економічного стану, в період воєнного конфлікту стосуються розширення повноважень органів місцевого самоврядування у здійсненні місцевих запозичень для стимулювання розвитку регіонів. Це зможе допомогти залучити ресурси міжнародних фінансових інститутів та інших кредиторів до бюджетів територіальних громад. Дотримання законів та збільшення повноважень органів місцевого самоврядування сприятиме створенню умов для фінансового забезпечення успішних заходів з подолання наслідків воєнного конфлікту та подальшого зміцнення фінансового потенціалу держави, збалансованого розвитку його складових.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 21.03.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text

2. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану: Постанова Кабінет Міністрів України №252 від 11.03.2022. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-formuvannya-ta-vikonannya-miscevih-byudzhetiv-u-period-voyennogo-stanu-252

3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 01.04.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text

4. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінет Міністрів України №590 від 9.06.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text

5. Уряд схвалив зміни до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану. Урядовий портал. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-zmini-do-poryadku-vikonannya-povnovazhen-derzhavnoyu-kaznachejskoyu-sluzhboyu-v-osoblivomu-rezhimi-v-umovah-voyennogo-stanu

6. Про внесення змін до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінет Міністрів України від 9.04.2022 № 420. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/420-2022-%D0%BF#Text

Вірста С.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Смолінська С.Д.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ МАТЕРІАЛЬНО – ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогодні в Україні досить гострою є проблема оновлення та розвитку матеріально-технічних засобів, у вирішенні якої важливе місце займає формування ринку техніки та надання сервісних послуг. Розв'язання цих питань стримується важким фінансовим станом товаровиробників, їх низькою платоспроможністю, відсутністю системного довгострокового кредитного забезпечення виробництва.

Одним із пріоритетів національної політики слід вважати технічне оновлення й матеріальне забезпечення національного господарства. Адже матеріально-технічне забезпечення України в сучасних умовах досягло тієї критичної межі, коли, навіть за умови існуючої динаміки та не застосуванні кардинальних заходів стосовно її покращення, уже в найближчий час йтиметься про порушення технологічних процесів та суттєву екстенсивність виробництва.

Економічна ситуація, яка склалася в Україні, призвела до граничної межі використання діючих виробничих основних засобів й не сприяла своєчасному забезпеченню виробничими основними засобами та їх відновленню.

Амортизаційна політика в Україні, на думку багатьох учених, нині не має інвестиційного спрямування з трьох причин:

- фактична норма амортизації не відповідає потребам простого відтворення;
- база амортизаційних відрахувань не відображає її реальної ринкової вартості;
- кошти амортизаційного фонду використовуються не за призначенням.

Відсутність дієвої практики переоцінки основних засобів позначилася також на показниках результативності виробництва. Тобто об'єктивність статистичних показників результативності виробництва не є достовірним. Це негативно позначається на достовірності та якості інформаційної бази, яка використовується для обґрунтування державної регуляторної політики.

На нашу думку, неодмінною умовою реалізації українськими підприємствами з іноземними партнерами успішного проекту по виробництву повинен бути масштабний внутрішній ринок збуту. Забезпечити його держава не може, оскільки не має захисту від засилля імпорту та відсутні стимулюючі заходи для тих, хто хоче

купувати її в українського виробника. Водночас в українських компаній може бути своя незаповнена ніша ринку.

В Україні політика не повинна нехтувати інтересами жодної групи виробників. Державне регулювання підприємств передбачає свідоме формування державними структурами правових, економічних та організаційних умов розвитку господарств, а також створення стимулів, використання матеріальних і фінансових ресурсів, які мають залучатися на пільгових засадах або безкоштовно. Їх варто включити у програми лізингу, допомагати придбавати техніку за програмами часткової компенсації й пільгового кредитування.

Отже, можна зробити висновки: що формування і розвиток підприємств в сучасних економічних умовах не може ефективно розвиватися без суттєвої державної підтримки; держава повинна збільшувати фінансову підтримку підприємствам на оновлення зношеної техніки та використання технологій; необхідно переорієнтувати адресність державної підтримки в частині оновлення основних засобів на товаровиробників, передусім малих форм господарювання. Надання державної допомоги вітчизняним заводам–виробникам дозволить відновити і зміцнити платоспроможність товаровиробників, що надасть змогу підвищити конкурентоспроможність технічних засобів, що виробляються в Україні.

Список використаної літератури:

1. Пріоритети підвищення ефективності транскордонного співробітництва та зміцнення конкурентоспроможності підприємництва західних регіонів України / [Васильців Т.Г., Борщевський В.В., Флейчук М.І. та ін.] ; за ред. Т.Г. Васильціва. – Львів : ЛФ НІСД, 2010. – 168 с.

2. Рябченко О.П. Економічні методи державного управління в період реформування економіки / О.П. Рябченко // Вісник Університету внутрішніх справ. Вип.9. – Харків, 2012. – С. 327-334.

Гончар В. Д.
Науковий керівник : к.е.н., доцент Петик Л. О.
Львівський національний університет ім. І. Франка,, м. Львів

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ

Поняття «інновації» (нововведення) сучасна економічна наука трактує як «кінцевий результат інноваційної діяльності, що знайшов втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового чи вдосконаленого технологічного процесу, який використовувався у практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг». Виникнення банківських інновацій обумовлене безперервним рухом підприємницької думки, прагненням обійти конкурентів, інформацією, що поступає, про банківські нововведення зарубіжних країн, а також періодично виникаючими кризами в банківській сфері (загальними або приватними), що є стимул-реакцією до посилення активності в області інновацій, направленої на підвищення фінансової стійкості банку. Інновації у банківській сфері – це кінцевий результат інноваційної діяльності банку, який отримав реалізацію у вигляді нового або вдосконаленого банківського продукту чи послуги, які впроваджено в практичну діяльність [6].

Зараз використання смартфонів значно розширило можливості мобільного банкінгу. Мобільний телефон починає замінювати пластикову картку як засіб платежу. Так, клієнти ПриватБанку і Альфа-Банку можуть оплачувати товари на касі

за допомогою мобільних телефонів. При цьому їм доступні найсучасніші платіжні технології: NFC, QR-коди і GPS. Зокрема, технологія бездротового високочастотного зв'язку малого радіусу дії NFC дозволяє завантажувати в смартфон платіжні реквізити й розраховуватися за товари, проводячи телефоном над POS-терміналом. Тобто ідентифікація клієнта відбувається за допомогою NFC-чипів, які вмонтовані в телефон. Для захисту від ризиків та безпечності зберігання даних про мобільні транзакції банки пропонують використовувати клієнтам такі сучасні інновації, як додатки та сервіси. Такий додаток, як LiqPay від ПриватБанку, зберігає всю інформацію про платежі в хмарі (технологія HCE), а сервіс Alfa-smart від Альфа-банку зберігає номери кредитних карт на SIM-карті телефону завдяки співпраці з компанією Київстар. Окрім цього, додаток LiqPay і Приват24 дозволяють оплачувати покупки, скануючи QR-коди обраних товарів за допомогою смартфона клієнта, а також самостійно створювати QR-код для оплати товарів на касі. У такому коді зашифровано номер мобільного, прив'язаного до електронного гаманця, що дозволяє навіть зняти гроші з банкомату [1].

Використання соціальних мереж у діяльності банків доцільно проводити в декількох напрямах: 1) створення маркетингового каналу, що дозволяє рекламувати та продавати новий продукт у соціальних мережах, а також відстежувати й підтримувати репутацію банку; 2) підтримка клієнтів через проактивне спілкування, консультування, розв'язання проблем клієнтів і надання допомоги у фінансових питаннях; 3) проведення соціальних платежів за допомогою спеціальних додатків до соціальних мереж, розроблених банківською або небанківською фінансовою установою, що дозволить у режимі реального часу здійснювати мікро-платежі між користувачами соціальної мережі; 4) використання соціальної CRM системи, що дасть можливість отримувати дані, які характеризують інтереси інтернет-спільноти для оцінки вподобань клієнтів [1].

Для впровадження сучасних фінансових технологій в діяльність банку, охоплюються як і внутрішні інновації, які безпосередньо використовуються в межах банку, так і зовнішні, мета яких – удосконалення чи застосування нових методів реалізації банківських продуктів, завоювання нових клієнтів, збільшуючи інвестування банками коштів та підвищення конкурентоспроможності та розширення частки ринку. Об'єктами співпраці банків та фінтех-стартапів є: інноваційні програми і проєкти; нові знання та інтелектуальні продукти; сучасне нове технологічне обладнання та процеси; інноваційні продукти та послуги; інноваційні механізми формування ринку сучасних банківських продуктів та послуг [1].

Національний банк України та Міжнародна фінансова корпорація (IFC), яка є частиною Групи Світового банку, 6 серпня 2020 року підписали Меморандум про взаєморозуміння з метою здійснення спільних зусиль із підвищення фінансової інклюзії в Україні завдяки розширенню доступу до кредитів та популяризації електронних платежів громадян та малого бізнесу. Меморандум про взаєморозуміння між Національним банком України і Міжнародною фінансовою корпорацією підписали Голова Національного банку Кирило Шевченко та регіональний менеджер IFC в Україні, Білорусі та Молдові Джейсон Пеллмар. Ця угода про співпрацю стала частиною чотирирічної Програми технічної допомоги "Фінансова інклюзія задля економічного зростання" (Ukraine Financial Inclusion for Growth Program), яка реалізовується в партнерстві з Державним секретаріатом Швейцарії з економічних питань (SECO) та Фондом ефективного врядування Уряду Великої Британії в Україні [3].

Сьогодні в усьому світі відбувається стрімкий розвиток фінансових технологій. Між банками точиться конкуренція за свого клієнта, тому для них важливо не тільки підлаштовуватися під реалії часу, а й упроваджувати нові технології. Фінансові

технології забезпечують для клієнта низку конкурентних переваг. Якщо раніше потрібно було відвідувати відділення банку, то сьогодні багато операцій можна провести дистанційно. Для клієнта це, передусім зручність (у будь-який час і в будь-якому місці), швидкість, контроль і самостійність. Тому використання фінансових технологій у банківському секторі не втрачає своєї актуальності, адже банки змушені постійно впроваджувати інновації для забезпечення переваг перед своїми клієнтами і конкурентами. [3].

Україна є в числі лідерів в IT у таких напрямках як розробка технологій розподіленого реєстру і нейромереж, системи кібербезпеки та управління даними. Саме українські програмісти з такими спеціалізаціями часто складають основу великої кількості фінтех-проєктів, фінансових компаній та банків, які здійснюють розробку і впровадження новітніх фінтех-продуктів. Тому незважаючи на складний інвестиційний клімат і регуляторний ландшафт для виходу на ринок, відсутність в Україні ринку венчурного капіталу і краудфандингу, щороку з'являються все більше успішних проектів. При цьому варто зауважити, що кожному такому виходу на ринок, отриманню визнання та впізнаваності передують довгі роки важкої роботи й пошуку ідеальної упаковки продукту для ринку.

Фінтех-компанії створюють, з одного боку, додаткові ризики для утримання конкурентних позицій банками на фінансовому ринку, а з іншого боку, можливості встановлення партнерських зв'язків між даними структурами й банками. Особливо актуальною ця тема є в умовах сучасного розвитку банківського бізнесу та одночасного зростання віртуального ринку. Перспективність розвитку FinTech можна окреслити за такими напрямами: 1). Відкритий банкінг (Open Banking) – це механізм, який дає можливість клієнтам банку відкривати свої банківські дані зовнішнім сервісам, наприклад платіжним платформам або платформам онлайн-кредитування. Перевагами, які дає Open Banking банківському сектору, є впровадження нових технологій; поступовий перехід до цифрового банкінгу у банківській сфері; отримання банком нових можливостей, завдяки яким можна пропонувати нові продукти та сервіси, що задовольняють клієнтський попит, який змінився; більш активне використання Big data, що це стало частиною бізнесу та ухвалених бізнес-рішень; розширення можливості використання соціальних медіа як одного з основних каналів комунікації. 2) Банк-рітейлер, що дасть змогу створити нові сервіси та розширити перелік послуг для клієнтів; запустити нову програму лояльності для клієнтів; забезпечити нові джерела прибутку для рітейлера [5].

Нововеденням, яке дозволяє задовольнити сучасні запити, є додаток AirPay, використовуючи який, клієнти ПриватБанку можуть оплачувати товари в будь-якому типі платіжного терміналу з будь-якого смартфону. Для цього покупцеві необхідно тільки вказати магазин, в якому він знаходиться, вибрати карту з мобільного гаманця і вказати суму. Касовий апарат автоматично проводить платіж, або додаток може згенерувати числовий код із платіжною інформацією, який повідомляється касиру для введення в систему і здійснення платежу. Зараз шляхом використання технології мобільного гаманця, створивши спільний контент з нефінансовими установами, банк стає для клієнтів «єдиним вікном», за допомогою якого вони задовольняють свої фінансові і нефінансові потреби. Так, клієнти УкрСиббанку, які є держателями карток Mastercard, отримують переваги у використанні безконтактних платежів на основі сервісу Android Pay від Google. УкрСиббанк одним із перших українських банків запровадив досить надійний інструмент розрахунків за допомогою смартфону в один дотик на основі даного сервісу. Можливість використання інноваційного сервісу виникла у зв'язку з раніше запущеною в Україні глобальною цифровою платформою Mastercard Digital Enablement Service (MDES), завдяки якій створюється унікальний

шифр (токен), що дозволяє досягти максимального рівня захисту платіжної транзакції.

Співпраця банків з фінтех-стартами у кінцевому підсумку завершується розробкою і реалізацією сучасного інноваційного продукту, види, форми, зміст, прибутковість якого можуть мати досить великий діапазон (спектр) мінливості. За останні декілька років в Україні значно зросла кількість банків, що співпрацюють з фінтех-стартапами. Велику роль тут відіграли і чинили вплив впровадження сучасних фінансових технологій, які сприяли переходу банків на цифровізацію діяльності. Співпраця із фінтехстартапами передбачає певні особливості процедури розробки банківських інноваційних продуктів та послуг. Банк може поступити трояко: вдосконалити існуючий продукт; розробити цілком новий (невідомий для ринку) продукт; розробити новий для банку, але уже відомий для ринку продукт. Принципово новий продукт може одразу і не принести банку доходів, але сприятиме нарощуванню банківської технології та індустрії, підвищенню позитивного іміджу банку. Найважливіші етапи алгоритму розробки нових банківських інноваційних продуктів: розробка концепції банківського інноваційного продукту; формалізація та опис банківського інноваційного продукту; маркетингові дослідження інноваційності продукту; розробка, погодження та затвердження інноваційного продукту; впровадження інноваційного продукт [5].

Кілька українських банків також планують підключення до технології Ripple. Дана технологія орієнтована на фінансові установи і вже активно використовується в трьох західних банках. Вона представляє собою одночасно платіжну систему, валютну біржу і мережу грошових переказів. Її застосування дозволить банкам переказувати кошти по всьому світу миттєво і практично безкоштовно. Інновації у сфері платежів можуть значно спростити оплату товарів і грошові перекази. Більш того, сучасні технології позитивно впливають на імідж банку і клієнтів.

Комерційна діяльність банків повинна базуватись на постійному впровадженні інновацій, які є джерелом їх конкурентоспроможності. Банківські інновації можна розглядати як кінцевий результат процесу модернізації всіх сторін життєдіяльності банку, який полягає в удосконаленні банківських продуктів і послуг, бізнес-процесів, маркетингу та сервісу, задля збереження конкурентних позицій на фінансовому ринку. Роль науки принципово змінюється, вона перетворюється із джерела інноваційних ідей на інструмент розв’язання проблем, які виникають на будь-якому етапі інноваційного процесу та діяльності банку в цілому. Досвід передових банків України засвідчує, що впровадження інноваційної моделі сприяє органічному зростанню банку, максимізує можливості існуючих бізнес-напрямів та дозволяє створювати нові і генерує додаткові потоки доходів та підвищує ліквідність банку [2].

Поглиблення співпраці банків з фінтех-стартапами це система заходів, спрямованих на досягнення довгострокових стратегічних цілей розвитку пов’язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази, підвищення конкурентоспроможності банку, комерціалізація накопичених сучасних знань, технологій і обладнання. Результатом співпраці банків та фінтех-стартапів є нові продукти і послуги або продукти та послуги з новими якостями, а також трансформація наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у нові чи покращенні банківські продукти та послуги, в оновлений чи вдосконалений банківський технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до реалізації продуктів і послуг, їх адаптацію до актуальних вимог клієнтів.

Отже, перехід на інноваційні моделі ведення банківського бізнесу дозволить українським банкам: -покращити якість банківських продуктів і послуг, додати їм

нових споживчих властивостей, збільшити частку банку на фінансовому ринку; -підвищити ефективність роботи банку шляхом економії на витратах, що сприятиме покращенню операційної, фінансової, маркетингової, технологічної, кадрової та організаційної роботи банків; -оптимізувати рівень ризиків та підвищити ліквідність банківських установ через збільшення інноваційних продуктів у продуктовій лінійці; -досягти економічних, соціальних і стратегічних ефектів, що виражається у зміцненні ринкової позиції банку, зростанні рівня задоволення потреб споживачів у інноваційних продуктах і послугах та виходу банку на якісно новий технологічний рівень розвитку; -вивести банки на міжнародний фінансовий ринок завдяки використанню інновацій міжнародного характеру [4].

Список використаних джерел

1. Єгоричева С. Б. Методологічні засади організації інноваційного процесу в комерційних банках. Вісник Національного банку України, 2011. С. 53–57.

2. Довгань Ж. М. Розвиток банківських екосистем: ризики і перспективи, 2019. С. 158-164. URL: http//nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2019_5-6_23.

3. Кльоба Л. Г., Добош Н. М., Сорока О. П. Впровадження фінансових технологій – стратегічний напрям розвитку банків. URL: Впровадження фінансових технологій – стратегічний напрям розвитку банків (nayka.com.ua).

4. Трудова М. Є. Інноваційні перспективи розвитку в банківській системі України. URL: 83.pdf (economyandsociety.in.ua).

5. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року / Офіційний сайт Національного банку України .URL: https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025.

6. Ткаченко Ю.В., Зверук Л. А. Сучасні технології як основа інноваційної моделі розвитку банківського бізнесу. URL: 2-26-41.pdf (nlu.edu.ua).

Дарчук П. О., УФФ-25с
Науковий керівник – к.е.н., доц. Гринчишин Я. М.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ЛІЗИНГ ЯК ФОРМА ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ВИРОБНИЦТВА

У більшості випадків під лізингом розуміють довгострокову оренду або договір оренди основних засобів (машин, устаткування), які придбані орендодавцем для орендаря з метою їх виробничого використання при збереженні права власності на них за орендодавцем на весь термін договору. Тобто лізинг є особливою формою довгострокової оренди, коли одержувачі використовують основні фонди, а лізингові компанії залишаються їх власником, у цьому й полягає базовий принцип лізингу.

Позитивний результат лізингової діяльності для економіки країни виявляється в багатьох напрямах. Насамперед – це ефект нарощування виробничих потужностей. Придбання машин і устаткування в лізинг здійснюється в межах сукупного інвестиційного попиту, який, у свою чергу, визначається загальною господарською ситуацією. Проте за інших рівних умов він створює додаткові стимули для нагромадження фінансових ресурсів, прискорює процес трансформації капіталу з позикового у функціонуючий.

Відносини лізингу в Україні регулюються Законом України “Про фінансовий лізинг”, який набрав чинності 13 червня 2021 р. і в якому регламентуються види, форми, об’єкти та суб’єкти лізингу. Новий зміст закону більшою мірою відповідає сучасним умовам господарських відносин [1].

Під фінансовим лізингом розуміється договір, за яким лізингоодержувач на своє замовлення одержує у платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на термін, не менший терміну амортизації 75% первісної вартості цього об'єкта. Цими межами позначається і сума відшкодування вартості лізингових платежів за період дії договору фінансового лізингу. Таким чином, на лізингодавця покладається ризик морального старіння устаткування, особливо, якщо договір лізингу складається не на повний строк його амортизації.

З усіх видів лізингу саме фінансовий лізинг найбільшою мірою відображає сутність кредитних відносин. Фактично у разі фінансового лізингу має місце довгострокове кредитування покупки. Лізингова угода характеризується при цьому тривалим терміном, який наближається до терміну окупності предмета лізингу й амортизації всієї або більшої частини його вартості. У цілому перевага лізингу полягає в можливості використовувати товар уже зараз, а сплачувати за нього через певний період. Даний вид економічної діяльності є вигідним і для комерційних банків як новий вид прибуткової операції, який дозволяє розширити коло клієнтів, понизити ризик втрат у зв'язку з неплатоспроможністю, одержати додаткові доходи тощо.

Положення про те, що для досягнення максимальних результатів діяльності підприємства важливим є не право власності на засоби виробництва, а право їх використання у своїй виробничій діяльності, визначає основні переваги цієї форми фінансування розвитку виробництва. Узяте в лізинг майно не відбивається на балансі підприємства-користувача, тому що право власності належить орендодавцю. Орендна плата орендаря устаткування відноситься на витрати виробництва, що знижує розмір оподатковуваного податком прибутку.

Лізинг – це підприємницька діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених коштів, яка полягає в наданні лізингодавцем (юридичною особою або індивідуальним підприємцем, які здійснюють лізингову діяльність) у користування на визначений строк лізингоодержувачу (особі, котра одержує майно за договором лізингу) майна, котре є власністю лізингодавця або придбається ним у власність (із доручення і за погодженням із лізингоодержувачем) у продавця (постачальника-виробника майна), за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів. Тобто, лізинг можна розглядати як засіб забезпечення капіталовкладень, альтернативну банківському кредиту форму фінансування інвестиційної діяльності промислових підприємств.

Об’єктом лізингу може виступати рухоме й нерухоме майно, яке належить до складу основних фондів, а саме: устаткування, машини, техніка, транспортні засоби тощо, стосовно яких немає обмежень щодо передачі їх у лізинг.

Лізинг виконує одночасно такі три основні функції: фінансову, тому що підприємство-лізингоодержувач має можливість використовувати необхідне устаткування без одноразової мобілізації для цього власних коштів або кредитів банку; виробничу, що полягає в оперативному вирішенні виробничих завдань; функцію одержання податкових і амортизаційних пільг.

Головними перевагами використання фінансового лізингу в якості інструменту інвестування можна назвати:

- придбання і використання підприємствами основних засобів без значних одноразових витрат;
- розширення виробничих потужностей без втрати ліквідності та фінансової стійкості;
- підвищення конкурентоспроможності лізингоотримувача за рахунок використання найновітніших об’єктів лізингу;
- швидкість укладання та гнучкість лізингових угод, зручність лізингових платежів у порівнянні зі значними капіталовкладеннями при покупці обладнання;

- доступність лізингу для малих та середніх підприємств у порівнянні з кредитом [2].

У деяких розвинутих країнах світу частка лізингу в інвестиціях досягає 40%, він стає одним із важливих джерел фінансування в економіках. При цьому 84,22% світового лізингового ринку припадає на десять найбільших країн - США, Китай, Великобританію, Німеччину, Японію, Францію, Австралію, Канаду, Швецію, Італію [3].

Розвиток лізингового кредитування є вигідним для українських товаровиробників як зручне джерело фінансування, метод зменшення ступеня інвестиційного ризику й інструмент технічного оновлення виробництва. Лізинг слід розглядати як одну з перспективних форм виробничого інвестування, здатну істотно пожвавити процес технічного оновлення виробництва в Україні. Використання лізингу обумовлює можливість заміни або оновлення матеріально-технічного забезпечення, товаровиробникам відкривається доступ до сучасної передової техніки і технологій, у тому числі, особливо дорогих і зі швидким моральним старінням.

Список використаних джерел:

1. Про фінансовий лізинг: Закон України від 4 лютого 2021 року від №1201-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#n231.

2. Горідько О. В., Якимова В. І., Дудчик, О. Ю. Фінансовий лізинг як інструмент інвестування. Ефективна економіка. 2017. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5901.

3. Нетудихата К. Л. Сучасний стан та тенденції розвитку світового ринку лізингових послуг. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2017. Випуск 26. Частина 2. С. 93-97.

Дарчук П. О., УФФ-25с
Науковий керівник – доц. Петик Л. О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ДЕРЖАВНІ ЗАХОДИ ЩОДО СПРИЯННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Україна продовжує своє героїчне протистояння російському вторгненню. Багато українців боронить нашу державу зі зброєю в руках, вступивши до лав ЗСУ або територіальної оборони.

Водночас, окрім безпосереднього фронту бойових дій, не менш важливим є фронт економічний. Адже війна коштує Україні мільярдів доларів, які необхідні для забезпечення оборони та підтримання (а в подальшому і відновлення) нашої інфраструктури.

Саме тому парламентом та урядом було запроваджено ряд ініціатив, спрямованих на підтримку підприємництва під час війни. Нові правила передбачають послаблення вимог щодо ведення бізнесу, доступне кредитування, можливості релокації з територій, де ведуться активні бойові дії, та інші поліпшення, які дозволять бізнесу продовжувати функціонувати й наближати нашу перемогу.

1. ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ТИСКУ, СПРОЩЕННЯ І ПОЛІПШЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПРАВИЛ НА ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Якщо під час дії воєнного стану в особи немає можливості своєчасно сплатити податки та збори, подати звітність (за винятком податкової), зареєструвати податкові та акцизні накладні тощо - вона звільняється від фінансової та адміністративної відповідальності. Таке звільнення поширюється як на фізичних так і на юридичних осіб.

Водночас такі обов'язки необхідно виконати протягом 3 місяців після припинення або скасування воєнного стану.

На цей період також зупиняється перебіг строків, контроль за дотриманням яких покладено на податкові органи.

Податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті перевірки зупиняються (за виключенням камеральних перевірок декларацій або уточнюючих розрахунків, до яких додано заяву про повернення суми бюджетного відшкодування та фактичних перевірок).

Операції з надання благодійної допомоги на користь ЗСУ, ТрО, сил цивільного захисту та лікарень та суми відшкодування вартості пального, витраченого на перевезення такої допомоги, не оподатковуються, При цьому не лише компанії зможуть в повному обсязі включити їх до своїх витрат без жодних обмежень, але й самозайняті особи та ФОП на загальній системі оподаткування.

Фізичні особи, що перерахували протягом 2022 року пожертвування або благодійні внески неприбутковим організаціям, мають право на податкову знижку у розмірі витрат, які не перевищують 16% загального річного оподатковуваного доходу.

Крім того, не включається до річного оподаткованого доходу фізичних осіб надання благодійної допомоги фізичним особам, які мешкають в місцях проведення бойових дій або переїхали у зв'язку з ними.[1]

2. ПОСЛАБЛЕННЯ ВИМОГ ЩОДО ОТРИМАННЯ ТА ПЕРЕВІРОК ДОЗВІЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ (ЛІЦЕНЗІЙ)

У період воєнного стану для початку діяльності підприємцю необхідно подати декларацію встановленої форми до Міністерства економіки, а у випадках здійснення охоронної діяльності – до Міністерства внутрішніх справ.

Отримання дозвільних документів не вимагається, за окремими винятками (діяльність, пов'язана з радіоактивними та іншими небезпечними речовинами, видобуток корисних копалин, виробництво лікарських засобів, зовнішньоекономічна діяльність, організація та проведенням азартних ігор, оцінка відповідності щодо технічних регламентів тощо).

Подати декларацію можна онлайн через Єдиний державний веб-портал електронних послуг "Портал Дія" чи в найближчому ЦНАПі.

Після закінчення воєнного стану необхідно не пізніше 1 місяця звернутися до органу ліцензування та отримати дозвільні документи на загальних умовах, передбачених законодавством.

Якщо за ліцензію не сплачено черговий платіж або її термін дії закінчився, така ліцензія все одно вважається діючою. Продовжити ліцензію буде необхідно протягом 30 днів після припинення або скасування воєнного стану.[2]

3. СПРОЩЕННЯ УМОВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ДЛЯ ФОПів

З 01.03.2022 до завершення 12 місяців після припинення або скасування воєнного стану мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати ЄСВ за себе:

- ФОПи, в тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування,
- особи, які провадять незалежну професійну, релігійну (місіонерську) або іншу подібну діяльність,
- члени фермерського господарства.

4. КРЕДИТУВАННЯ ТА КОМПЕНСАЦІЇ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Під час воєнного стану та протягом 30 днів після його завершення роботодавці мають змогу отримувати компенсацію в розмірі 6500 грн щомісячно за кожного працевлаштованого вимушеного переселенця.

Програму «Доступні кредити «5-7-9%» розширено для того, щоб будь-який бізнес України, незалежно від обсягів річного доходу, протягом дії воєнного стану та 1 місяця після його припинення міг отримати кредит під 0% на суму до 60 млн грн. Після спливу зазначеного строку і до кінця строку кредиту кредитна ставка становитиме 5%. Кінцевий строк залежить від призначення кредиту:

5. ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Працівника без його згоди можна перевести на іншу, не обумовлену трудовим договором роботу, якщо така робота не протипоказана йому за станом здоров'я. Це дозволяється робити лише для відвернення чи ліквідації наслідків бойових дій та інших обставин, що становлять або можуть становити загрозу життю чи нормальним життєвим умовам. 2-місячнии? строк попередження про зміну істотних умов праці при цьому не застосовується.

Працівник має право розірвати трудовиий договір у той строк, який він вказує в своїй заяві, якщо місце роботи знаходиться в зоні ведення бойових дій, за умови, що такий працівник не залучений до робіт на об'єктах критичної інфраструктури або до суспільно-корисних робіт.

Допускається звільнення працівника в період його тимчасової непрацездатності (перебування на лікарняному) та відпустки (крім відпустки у зв'язку з вагітністю, пологами та по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку)

Допускається збільшення тривалості робочого часу до 60 годин на тиждень (для загальної категорії працівників) і до 50 годин (для працівників, яким передбачена скорочена тривалість). Це право роботодавця, а не обов'язок.

Роботодавець встановлює 5-ти чи 6-ти денний робочий тиждень за рішенням військового командування разом із військовими адміністраціями.

Якщо виплачувати заробітну плату неможливо через воєнні дії, її виплату може бути відтерміновано до моменту відновлення можливості підприємства здійснювати основну діяльність.

Тривалість оплачуваної відпустки становить 24 календарні дні, строк неоплачуваної відпустки - необмежений. Роботодавець може відмовити працівнику у наданні відпустки, якщо працівник залучений до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури.

У разі неможливості з боку роботодавця забезпечити працівника роботою або з боку працівника - виконувати трудові обов'язки, сторони мають право призупинити дію трудового договору. На час такого призупинення за працівником зберігається робоче місце. Заробітну плату та інші виплати, які нараховуються працівнику, має відшкодувати держава-агресор.[4]

Дозволяється присвоєння особам часткової професійної кваліфікації, що дасть можливість швидше працевлаштуватися при відсутності відповідної освіти. Створено Реєстр видів занять (професій) та кваліфікацій.

6. РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ

За сприяння державних і місцевих органів влади створюються умови для:

- безоплатного переїзду підприємств;
- підбору відповідних площ для розміщення виробництва, переміщення і розселення персоналу;
- підбору працівників у місцях дислокації після переїзду.

Головною умовою для такого переїзду є наявність логістичної можливості без надмірної загрози для водіїв та залізничників. Тому в зоні безпосередніх бойових дій та через гуманітарні коридори релокація не проводиться.

ФОПи, які працюють на підприємство, що здійснює релокацію, мають подавати заявки на переїзд окремо.

Після прибуття на нове місце фахівці обласних адміністрацій, Державна служба зайнятості та Державна служба з питань праці допомагають компанії у облаштуванні.

Отже, підприємці та бізнес, здатні стабільно працювати в умовах війни, - це справжній хребет української економіки. Налагодження роботи національного бізнесу є запорукою того, що державний бюджет буде наповнюватися, а населення зберігатиме платоспроможність. Активізація бізнес-діяльності - ключовий фактор посилення економічної стійкості держави, а отже, і її здатності ефективно протистояти агресору.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» від 03.03.2022 р. №2118-IX
2. Постанова КМУ №314 від 18 березня 2022 року «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану»
3. Постанова КМУ від 20 березня 2022 р. № 331 «Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні»
4. Джерело: Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2136-IX

Дрозд Ю.
науковий керівник: к.е.н., доц. Петик Л. О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ КРИПТОВАЛЮТАМИ

Протягом останніх років у всьому світі точиться жвава дискусія про природу та значення такої категорії, як «криптовалюта». Хоча передбачається, що криптовалюти певною мірою є фінансовою пірамідою і не мають довгої історії, розвинені країни вже розробляють та впроваджують закони та нормативні акти, які регулюють діяльність, пов'язану з криптовалютою, створюючи таким чином додаткові податкові надходження до національних бюджетів.

Криптовалюта — це цифрова (віртуальна) валюта, яка не має фізичного вираження. Одиницею такої валюти є «coin», що в перекладі з англійської означає «монета». При цьому монета захищена від підробки, оскільки представляє собою зашифровану інформацію, яку неможливо скопіювати.

Для більшості криптовалют характерним є встановлений розробниками ліміт кількості та поступове скорочення винагороди за видобуток. Операції в криптовалюті не підлягають зміні [4].

Сьогодні беззаперечним лідером в інтеграції криптовалют і найбільш сприятливою юрисдикцією для криптовалютного бізнесу є Великобританія, де в 2014 році уряд Великобританії визначив, що криптовалюти не є валютою або грошима, а отже, не підпадають під дію фінансового законодавства Великобританії, а також не підпадають під дію законодавства Великобританії про легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом (відмивання грошей).

У разі відмивання грошей та іншої злочинної діяльності правоохоронні органи можуть використовувати інформацію з криптовалютних бірж, онлайн-бірж та інших джерел для виявлення недобросовісних осіб. Криптовалюти не мають вищого

регулятора, який міг би блокувати транзакції, самостійно встановлювати та змінювати правила гри або зберігати дані транзакцій в єдиній базі даних. Криптовалюти, хоча і нестабільні, але їх можна використовувати в усіх сферах економічного та соціального життя [1].

Багато країн починають використовувати цифрову валюту поряд з реальними грошима або прирівнюють до товару чи інвестицій, законодавчо закріплюють її правовий статус, розробляють систему ліцензування та оподаткування таких операцій.

У країнах ЄС існують певні особливості правового регулювання традиційного та криптовалютного бізнесу на національному рівні. На сьогоднішній день жоден регулятор ЄС не прийняв жодних спеціальних правил, що регулюють діяльність криптовалюти. Органи влади ЄС використовують термін «віртуальна валюта» замість «криптовалюта», яка вважається засобом платежу. Директива Європейської комісії містить пропозицію щодо введення додаткового регулювання діяльності криптовалютних бірж і провайдерів криптовалютних гаманців. При цьому, згідно з інтерпретацією Європейського центрального банку, цифрова валюта є засобом обміну, а не засобом платежу, та не є ані грошима, ані валютою [1].

Порядок оподаткування криптовалют та операцій з ними регулюється у відповідності до національного законодавства кожної держави-члена ЄС в залежності від природи криптовалютної операції. При цьому, як правило, цифрова валюта в цілях оподаткування розглядається як нематеріальний актив або товар, а не як валюта або гроші. Операції з купівлі та продажу криптовалют за традиційні фіатні валюти не обкладаються податком на додану вартість [1].

Криптовалюти та операції з ними в податковому законодавстві України не врегульовані.

На законодавчому рівні здійснено декілька спроб щодо врегулювання питань, пов'язаних з обігом криптовалюти в України. У 2017 році були розроблені Проекти Законів «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» та «Про обіг криптовалюти в України», які так і не були прийняті.

08 вересня 2021 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про віртуальні активи». Закон визначає сферу його застосування, правовий режим віртуальних активів, учасників ринку віртуальних активів, їх права та обов’язки, послуги з обміну віртуальних активів.

Відповідно до прийнятого Закону «Про віртуальні активи», віртуальний актив – це нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав;

Пунктом 13 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» передбачено, що віртуальний актив – цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей [3].

Згідно Закону «Про віртуальні активи» учасники ринку віртуальних активів - постачальники послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, а також будь-які особи, які здійснюють операції з віртуальними активами у своїх інтересах [2].

Законом встановлено загальні принципи державного регулювання обороту віртуальних активів та органи, що здійснюють державне регулювання у сфері обороту віртуальних активів. Законом встановлено контроль за виконанням законодавства у сфері обороту віртуальних активів, який здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері обороту віртуальних

активів, та інші державні органи в межах своїх повноважень та в порядку, визначеному Конституцією та законами України, та відповідальність постачальників послуг, пов’язаних з оборотом віртуальних активів [2].

У разі продажу криптовалюти фізичними особами, які не зареєстровані як підприємці, операція з продажу криптовалюти оподатковується ПДФО за ставкою 18% та військовим збором за ставкою 1,5%. При цьому фізичні особи, які не є ФОП на загальній системі оподаткування, не можуть врахувати витрати, понесені на придбання проданої криптовалюти [3].

Питання щодо особи, відповідальної за сплату цих податків, залежатиме від покупця криптовалюти. Зокрема, у разі продажу криптовалюти іншій фізичній особі або нерезиденту обов'язок щодо сплати цих податків повинен буде виконати продавець шляхом декларування отриманих доходів та сплати податків за результатами податкового року, в якому були отримані доходи від продажу крипти.

Питання щодо оподаткування операцій з продажу криптовалют податком на додану вартість є неоднозначним. Наявна судова практика, в якій суд, посилаючись на рішення Європейського суду справедливості, дійшов висновку щодо відсутності підстав для оподаткування операцій з продажу криптовалют податком на додану вартість. Однак вірогідність, що така судова практика стане сталою, є невисокою.

Цифрові технології використовуються не лише на благо, але й зі злочинним наміром. В останньому звіті ООН «Епоха цифрової взаємозалежності», який був представлений на початку літа 2019 р., мова йшла саме про виклики, з якими зіштовхується людство у цифрову епоху. Навесні 2019 р. ОЕСР у своєму звіті «Вирішення податкових проблем дигіталізації економіки» ґрунтовно дослідила зміну податкової сфери, принципів формування доходу через цифрові інструменти, в тому числі криптовалюти [6].

Законодавчий вакуум — це плацдарм для зловживань та гальма для розвитку країни. Дуже важливо, щоб юридичний бік встигав за технічним, для ефективного масштабування в Україні бізнесу та взаємодії контролюючих органів з таким бізнесом [6].

З огляду на еволюцію господарських зв'язків у суспільстві податкова система має еволюціонувати. Держава повинна поставити собі у першочергові завдання розробки та прийняття необхідних нормативно-правових актів, а також усунути перебування криптовалют у сірій зоні (зокрема, потрібно визначити їхній правовий статус, податкові та господарські нюанси).

Визнання або невизнання криптовалюти багато в чому залежить від ступеня розвитку країни. Держави зі слабкою економікою не готові до впровадження подібних платіжних систем та не мають засобів, задля підвищення ефективності системи оподаткування за рахунок появи нового об'єкта. І навпаки, високорозвинені країни все ж прагнуть врегулювати електронні платежі, взявши їх під свій контроль, при цьому стягуючи податки [5].

В Україні легалізація ринку криптовалют залежить від внесення змін до Податкового кодексу, яким будуть особливості оподаткування операцій із віртуальними активами та ухвалення низки інших нормативно-правових актів, які уточнять, як саме все це працюватиме.

В протилежному випадку, проблеми пов'язані з ненадходженням до бюджету, труднощами з оподаткуванням і бухгалтерським обліком операцій та можливого ухилення від сплати податків та зловживання з боку контролюючих органів залишаться [3].

Список використаних джерел:

1. Opinion of the European Central Bank CON / 2016/ 49 [Electronic resource] // European Central Bank. — 12.10.2016. — Mode of access
2. Закон «Про віртуальні активи».URL: https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/213503.html
3. Особливості оподаткування та обліку операцій при торгівлі криптовалютами. URL:https://gracers.com/pres-centr/osoblivosti-opodatkuvannya-ta-obliku-operaciy-pri-p2p-torgivli-kriptovalyutami/
4. Cryptographic Assets and Related Transactions: Accounting Considerations under IFRS: PwC, In depth INT 2018-12. URL: https://www.pwc.com/ gx/en/ audit-services/ifrs/publications/ifrs-16/cryptographic-assets-related-transactionsaccountingconsiderations-ifrs-pwc-in-depth.pdf
5. Урбанович В. А., Яковишина Н. А. Криптовалюта в Україні та в світі: стан, регулювання і перспективи розвитку Молодий вчений. 2018. № 5 (1). С. 334–337.
6. Криптовалюти в Україні. URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatkova-praktika/kriptovalyuti-v-ukrayini.html

Дунець І. А.
Науковий керівник – к.е.н., доц. Татарин Н. Б.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Ринок страхових послуг є одним із необхідних елементів розвитку економіки країни. Український ринок страхування поступово інтегрується у світовий та потребує пошуку перспектив та сприяння вдосконалення від держави.

Об’єктивною необхідністю формування страхового ринку є потреба суспільства в страхових послугах та існування страховика, який здатен їх задовольнити. Так, страховий ринок – це складова частина ринку фінансових послуг, де об'єктом купівлі продажу є надання та одержання страхових послуг.

Згідно з Законом України «Про страхування», страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів [1].

Основними учасниками страхового ринку є продавці страхових послуг (страхові та перестрахові компанії), покупці страхових послуг (фізичні та юридичні особи), страхові посередники та страхові об’єднання.

В Україні можуть діяти як страховики-резиденти за наявності ліцензії, так і іноземні страховики за умови наявності ліцензії на здійснення страхової діяльності відповідно до законодавства країни, де вони зареєстровані.

Згідно з Законом України «Про страхування», страхувальниками визнаються юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали зі страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України [1].

Розрізняють два типи страхування – це страхові компанії «Life», що здійснюють страхування життя, та СК «non-Life», що реалізують усі інші види страхування.

Кількість страхових компаній в Україні активно змінюється (рис. 1).

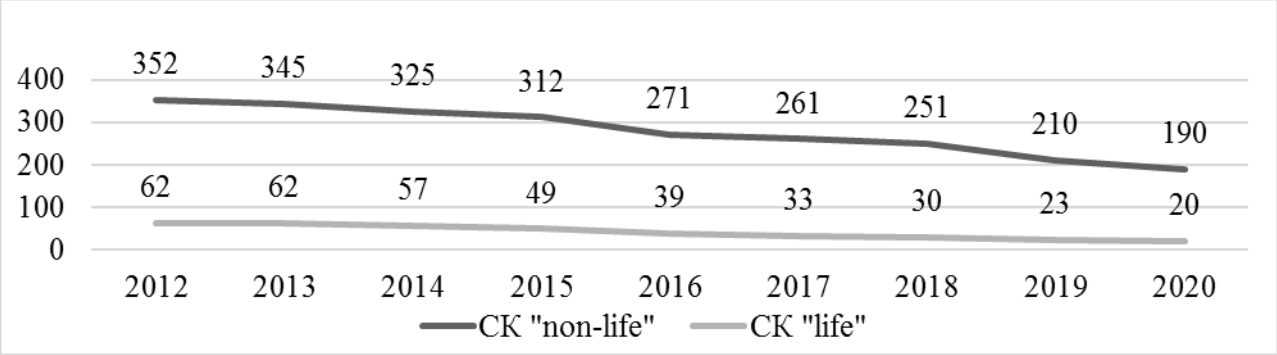

Рис. 1. Кількість страхових компаній в Україні

Джерело: розроблено автором за даними [2]

За даними Національного банку України, кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за період з 2012 р. по 2020 р. кількість страхових компаній зменшилася на 204 одиниці (тобто майже вдвічі).

Важливими показниками, що характеризують загальний розвиток страхового ринку є надходження валових страхових премій та рівень страхових виплат.

Страхова премія – плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховикові згідно з договором страхування [3].

Страхова виплата – грошова сума, виплачувана страховиком відповідно до умов договору страхування в разі настання страхового випадку. Страхові виплати за договором страхування життя здійснюють у розмірі страхової суми (її частини) та (або) у формі регулярних послідовних, виплат обумовлених у договорі страхування сум [3].

Динаміка основних показників діяльності страхового ринку України протягом 2018-2020 років наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники діяльності страхового ринку України у 2018-2020 роках

	2018	2019	2020	Темпи приросту, %	
				2019/ 2018	2020/ 2019
Кількість укладених договорів (тис. од.)	201077,5	196923,7	120576,5	-2,1	-38,8
Валові страхові премії (млн грн), з них:	49 367,5	53 001,2	45 184,9	7,4	-14,7
від страхувальників фізичних осіб	18 431,0	21 632,0	22 577,0	17,4	4,7
від юридичних осіб	17 348,1	19 034,8	18 406,1	9,7	-3,3
від перестрахувальників	13 588,4	12 334,4	4 201,8	-9,2	-65,9
Валові страхові виплати (млн грн)	12 863,4	14 338,3	14 852,7	11,5	3,6
Рівень валових виплат, %	26,1%	27,1%	32,9%	-	-
Обсяг страх. платежів сплачених перестраховикам (млн грн)	17 940,7	16 713,4	8 487,4	-6,8	-49,2
Сформовані страхові резерви (млн грн)	26 975,6	29 558,8	34 192,1	9,6	15,7
Активи по балансу (млн грн)	63 493,3	63 866,8	64 925,2	0,6	1,7

Джерело: розроблено автором за даними [2]

За даними НБУ, кількість укладених договорів страхування скорочувалася протягом всього аналізованого періоду, у 2020 році в порівнянні з 2019 роком зменшилася на 76 347,2 тис. од. (38,8%). Така тенденція вказує на зниження попиту на страхування серед населення.

Обсяг валових страхових премій у 2019 році в порівнянні з 2018 роком зріс на 3633,7 млн грн (7,4%), проте у 2020 році, порівнюючи з 2019 роком, скоротився на 7 816,3 млн грн (14,7). Особливо стрімко скоротилися у 2020 році валові страхові премії від перестрахувальників (на 8 132,6 млн грн або 65,9%).

Валові страхові виплати та рівень валових виплат (відношення валових страхових виплат до валових страхових премій) протягом аналізованих років в Україні зростають та становлять у 2020 році 14 852,7 млн грн та 32,9% відповідно.

Скорочення обсягу страхових платежів сплачених перестраховикам, як і скорочення страхових премій від перестрахувальників, вказують на недостатній рівень розвитку перестрахування в Україні.

Страхові резерви формуються страховиками задля забезпечення гарантій виплати страхового відшкодування та є важливим показником надійності в діяльності страхової компанії. У 2020 році даний показник в порівнянні з 2019 роком зріс на 4 633,3 млн грн (15,7%).

Активами страховиків є кошти, інвестовані у цінні папери, нерухомість, інші цінності або розміщені на рахунках у банках, які дозволяють страховим компаніям отримувати додатковий дохід та забезпечувати власну діяльність. Протягом аналізованого періоду даний показник змінився несуттєво та становить 64 925,2 млн грн у 2020 році.

Значне скорочення кількості страхових компаній при збільшенні показників їх діяльності може вказувати на причетність страховиків до тіньової частини економіки, що потребує уваги та пошуку шляхів ліквідації від держави.

Дослідивши страховий ринок України, варто зазначити, що частина показників страхової діяльності демонструє тенденцію до зменшення. Це вказує на наявність проблем організації страхового ринку та необхідність пошуку перспектив його розвитку.

Страхова діяльність в Україні базується на встановлених нормативно-правових актах, які є застарілими та невідповідними до міжнародних стандартів. Показники даної діяльності змінюються нерівномірно, частина з них має від’ємну динаміку, що вказує на недостатній рівень державного регулювання та контролю за страховим ринком.

Результати проведеного аналізу дозволяють стверджувати, що діяльність страхових компаній в сучасних умовах є нестабільною, має значний процент відхилення страхових премій, кількості договорів та обсягу страхових платежів сплачених перестраховикам у порівнянні з попередніми періодами страхової діяльності.

Перспективами розвитку страхового ринку в Україні є:

– розвиток середовища, сприятливого для страхового бізнесу;
– підтримка суб’єктів страхового ринку в питаннях самоорганізації;
– заохочення іноземного капіталу в страхову діяльність України;
– збільшення попиту на медичне страхування та корпоративне медичне страхування для малих та середніх підприємств;
– успішне функціонування страхової системи, спроможної захистити майнові інтереси держави, громадян та господарюючих суб'єктів;
– забезпечення контролю за дотриманням встановлених правил і втручанням у діяльність суб’єктів страхової системи;

– поширення нових продуктів страхування, наприклад, захист від кібератаки, яка може призвести до фінансових втрат;

– забезпечення рівних умов діяльності для усіх учасників страхування та наявність вільної конкуренції;

– відновлення довіри суб'єктів страхового ринку до державних інститутів;

– розвиток системи перестрахування;

– підвищення стійкості та платоспроможності страхових компаній шляхом збільшення розмірів власного капіталу;

– інтеграція до світового ринку страхування;

Характеристики страхового ринку України загалом не відповідають реальним потребам економіки та прагненням світових страхових ринків, тому варто звернути увагу на досвід зарубіжних країн у розвитку страхового ринку та систематизовано вдосконалювати український страховий ринок.

Список використаних джерел:

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96- URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр (дата звернення: 26.04.2022)

2. Офіційний сайт Національного банку України URL: https://bank.gov.ua (дата звернення: 26.04.2022)

3. О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко Страхування: навч. посіб. / Сумський державний університет. Суми, 2020.

Костюк В.С.
к.е.н., доцент Голинський Ю.О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

СУЧАСНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Малий та середній бізнес сьогодні є основною складовою економіки держави та виступає своєрідним стимулятором розвитку фінансово-економічної системи країни. Це пояснюється великою часткою зайнятості населення саме в цьому секторі (81,5 %), постійно зростаючою кількістю підприємств, а також їхньою часткою у формуванні доданої вартості (64 %) та податкових надходжень (37 %) [1]. Незважаючи на це, підприємства при здійсненні своєї діяльності стикаються з багатьма труднощами та проблемами, які змушені вирішувати самостійно без належної підтримки з боку держави. Оскільки бізнес виконує важливу роль у господарському розвитку країни, державна підтримка підприємств дуже необхідна. Особливо актуальним це питання постає в сьогоднішніх реаліях соціально-економічного розвитку країни, коли доводиться вести бізнес в умовах пандемії коронавірусу та військових дій, що виводить на перший план не прибутковість, а виживання підприємств [2].

У розрізі даної проблеми урядом було схвалено та затверджено розпорядженнями Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р та від 10 травня 2018 р. № 292-р відповідно Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва в Україні та План заходів її реалізації [3]. Планом заходів передбачено 35 завдань, які містять 63 заходи, за шістьома напрямами(рис 1.). Слід зазначити, що станом на 31.12.2020 було виконано 55 заходів.

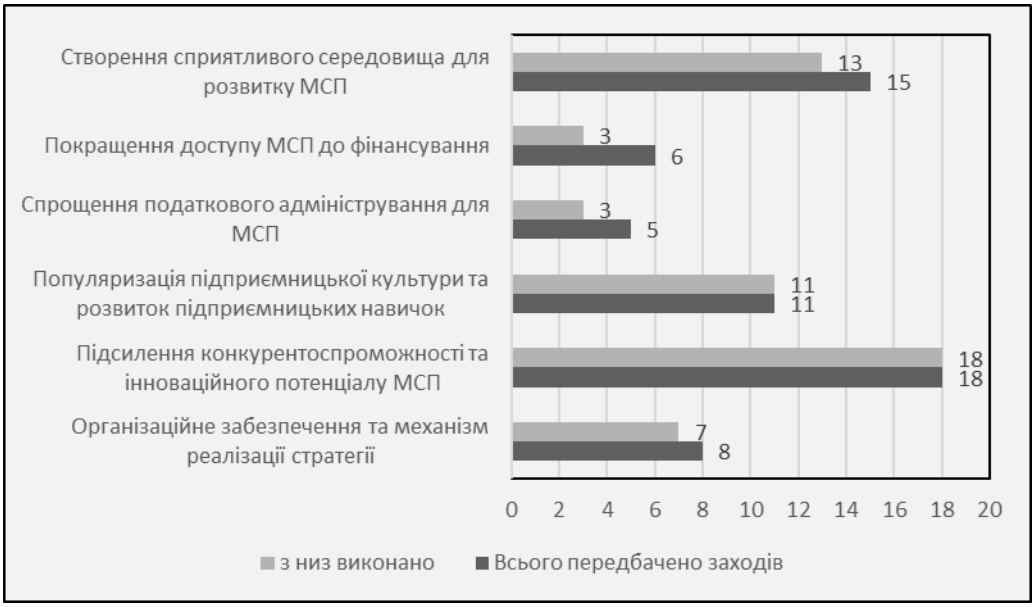

Рисунок 1. Виконання передбачених Стратегією розвитку МСП України напрямів станом на 31.12.2020.

**Джерело: створено на основі [4]*

На сучасному етапі уряд вважає одним з своїх найважливіших завдань розвиток інвестиційної діяльності, створення вільного доступу до всіх сегментів ринку за єдиними зрозумілими правилами і тому приділяє значну увагу питанням спрямованим на покращення умов ведення підприємницької діяльності та створення сприятливого бізнес-середовища. З метою недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, усунення перешкод для розвитку господарської діяльності створено чимало державних програм підтримки підприємств, більшістю з яких займається спеціально створений Фонд розвитку підприємництва (ФРП) [5]. Головна мета діяльності Фонду розвитку підприємництва – посилення конкурентоспроможності українських мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) шляхом надання їм кредитів для фінансування інвестицій та обігових коштів через обрані банки-партнери. Оскільки досягнути цієї мети можна лише за умови стабільно працюючої та розвиненої банківської системи, важливим завданням Фонду є також підтримка розвитку банківського сектору, спроможного забезпечити стійке довгострокове фінансування ММСП за прийнятною ціною.

Однією з найпопулярніших програм, якими займається ФРП є Державна кредитна програма «Доступні кредити 5-7-9%» запроваджена за ініціативи Президента України та Прем'єр-Міністра України з метою спрощення доступу мікро та малого бізнесу до банківського кредитування. Завдання програми - посилення конкурентоспроможності українського мікро та малого бізнесу, створення нових робочих місць, повернення трудових мігрантів. Спрощення доступу до банківського кредитування забезпечуватиметься за рахунок часткової компенсації Фондом процентних ставок за кредитами та надання Фондом гарантій на портфельній основі Уповноваженим банкам за кредитами. Для участі у Програмі підприємство має мати відповідну державну реєстрацію (малий бізнес в якості юридичної особи приватного права або фізичної особи – підприємця) , річний дохід від будь-якої діяльності, який не перевищує еквіваленту 20 млн євро, досвід ведення прибуткової господарської діяльності хоча б за один із двох останніх звітних років та реалістичний та обґрунтований бізнес-план [5].

Не зважаючи на те, що Фонд розвитку підприємництва є головним осередком державних програм, є низка проектів, які створюються індивідуально поза його межами. Наприклад, Ощадбанком була створена програма підтримки

підприємництва «Будуй своє», основною метою якої є надання малому і середньому підприємництву наступних можливостей: навчання та консалтинг для підприємців і стартапів; швидке відкриття рахунку, миттєва картка та зручний інтернет – банк; інструменти для ведення бізнесу від партнерів програми на привабливих умовах; отримання фінансової підтримки. На сайті програми [6] можна також знайти регіональні програми фінансування за областями. Крім того, підприємці можуть скористатись окремою програмою підтримки малого і середнього підприємництва на регіональному рівні, створеною за підтримки Міністерства економіки України. На сьогодні існує певний позитивний досвід такої підтримки. Так, з метою сприяння регіональному розвитку Вінницької області та її окремих територій за рахунок залучення інвестиційних та додаткових ресурсів, а також здійснення комплексу заходів, направлених на покращення іміджу області та розвиток бізнес-середовища було утворено небюджетну організацію “Агенція регіонального розвитку Вінницької області [7]. Агенція здійснює організаційне забезпечення конкурсного відбору інвестиційних проектів для часткового відшкодування з обласного бюджету відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами малого і середнього підприємництва. Також у багатьох регіонах України на сьогодні на підставі рішень місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування розроблено низку програм фінансової підтримки підприємців, серед яких: часткове відшкодування суми кредиту без урахування відсотків за умови створення нових робочих місць у Полтавській області; фінансово-кредитна підтримка суб’єктам малого і середнього підприємництва та розвиток інфраструктури його підтримки у Івано-Франківській області; відшкодування плати за користування позиками банків та інших вітчизняних і зарубіжних фінансових установ, залученими суб’єктами малого та середнього підприємництва для реалізації інвестиційних проектів у Рівненській області; часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, залученими у державних банках для реалізації інвестиційних проектів у Сумській області [1].

Також існує низка проектів, створених за підтримки європейських партнерів. В рамках двостороннього співробітництва між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Німецьке товариство міжнародного співробітництва реалізують Програму для менеджерів “Fit for Partnership with Germany”. Програма є інструментом підтримки МСП з їхнього виходу на глобальні ринки через встановлення партнерських зв'язків з підприємствами країн-партнерів. Програма дає змогу українським підприємцям та менеджерам підвищувати професійні компетенції у сфері ведення бізнесу, а також набувати нових компетенцій для ведення зовнішньоекономічної діяльності, встановлювати ділові контакти з німецькими та іншими іноземними партнерами, сприяти просуванню української продукції та послуг на міжнародних ринках. Крім того, існує також Німецько-український фонд (НУФ), який надає кредити відібраним українським банкам-партнерам для подальшого кредитування мікро-, малих і середніх підприємств, що відповідають вимогам, які висуваються в рамках Програм та Проектів НУФ.

Європейська Бізнес Асоціація ініціювала проект Unlimit Ukraine для того, аби дати поштовх до зростання та розвитку молодому українському бізнесу через освітні заходи, консультації партнерів-експертів, участь у спецпроектах, діагностику проблем бізнесу й обговорення актуальних для нього питань. Учасники проекту розвивають свої професійні навички за допомогою освітніх програм Центру з Професійного Розвитку Асоціації, розширюють мережу своїх контактів шляхом участі у нетворкінг подіях Асоціації, стають частиною спец проектів, отримують фахову консультаційну підтримку від партнерів проекту.

COSME – це програма ЄС з бюджетом 2,3 млрд. євро, яка спрямована на створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва. У рамках цієї програми державні установи та громадські організації мають змогу отримати допомогу для реалізації проектів, націлених на підтримку конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу та розвиток міжнародної торгівлі. Доступний для України бюджет складатиме 800 млн. євро. Доступна для України Робоча програма складається із 22 підпрограм, які класифіковано за трьома напрямками: полегшення виходу на зовнішні ринки; поліпшення умов для конкурентоспроможності; формування культури ведення бізнесу.

У зв'язку з вторгненням Російської Федерації на територію України було створено Програму релокації підприємств. Вона полягає у відновленні економіки держави за рахунок переміщення підприємств з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій, в безпечні регіони Західної України. Наразі здійснюється переміщення підприємств в один з дев'яти регіонів (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Вінницька, Волинська та Рівненська області). До програми може долучитися будь-яке підприємство, здійснивши повну або часткову релокацію своїх потужностей. Після ухвалення позитивного рішення про переміщення, підприємство отримає пакет державної підтримки, що включає в себе наступні опції: підбір місця розташування для потужностей підприємства; допомога з перевезенням на нову локацію; сприяння в розселенні працівників та пошуку нових співробітників; підтримка у відновленні логістики, закупівлі сировини та пошуку ринків збуту. Після завершення бойових дій переміщені підприємства повернуться на первинні локації та стануть драйверами відбудови економіки в громадах [1].

Програма «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП» у зв'язку з бойовими діями на території України надасть 800 консультацій у квітні-червні 2022 року малому і середньому бізнесу в рамках ініціативи Stand for Ukrainian Business. Ініціатива сприятиме підприємцям у доступі до інформації та програм підтримки бізнесу, обміні діловими контактами та аналізуватиме реальні потреби МСП з метою подальшого залучення міжнародних ресурсів для їх покриття та розробки нових програм підтримки підприємництва [8].

Список літератури

1. *Підтримка малого і середнього бізнесу в Україні [Електронний ресурс] // Урядовий пор-тал Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=5dee0c19-31f9-4a56-9f86-c05dc322cbb4&tag=ProgramiPidtrimkiPidprimtsiv*
2. *Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні. Проблеми і перспективи економіки та управління. Пілевич, 2021. URL: http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/252938/250191*
3. *Деякі питання реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. Офіційний веб портал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2018-p#Text*
4. *Статистичні та інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого і середнього підприємництва [Електронний ресурс] // Урядовий пор-тал Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5f43eb87-a668-4ea4-9db3-b46a02c5a782&title=StatistichniTaInformatsiiniMaterialiSchodoStanuTaRozvitkuMalogoISerednogoPidprimnitstva*

5. *ФОНД РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА. URL: https://bdf.gov.ua/uk*
6. *Державні програми фінансування | buduysvoe.com. Програма підтримки підприємництва "Будуй своє". URL: https://buduysvoe.com/fin-programs*
7. *Агенція регіонального розвитку Вінницької області. URL: https://ardvin.org.ua/*
8. *Ініціатива Stand4UABiz консультує МСП щодо можливостей розвитку під час війни. EU4Business в Україні. URL: https://eu4business.org.ua/news/the-stand4uabiz-initiative-advises-smes-on-development-opportunities-during-the-war/*

Костюк В.С.
к.е.н., доцент Петик Л.О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Особливе місце в економічній системі держави і в житті суспільства відводиться малому підприємництву. Це зумовлено тим, що воно є одним з провідних секторів ринкової економіки України і значною мірою впливає на зайнятість, темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику внутрішнього валового продукту, структурну перебудову економіки, характеризується швидкою окупністю витрат [1]. У сучасних умовах розвиток малого підприємництва є результатом реалізації довгострокових та короткострокових економічних намірів його власників або наслідком впливу непередбачених умов середовища його діяльності. Наявність позитивних та негативних чинників впливу на діяльність малого підприємства вплинула на формування як нових тенденцій, так і появи нових статусних змін у положенні малого підприємництва в економіці країни [2].

Малий бізнес, як інституційний сектор економіки, давно став домінуючим за чисельністю та обсягами виробництва у провідних країнах світу. Так, у більшості розвинутих країн малий бізнес щороку забезпечує приблизно 50-70% валового внутрішнього продукту. Малий і середній бізнес в Україні приносить 55% валового внутрішнього продукту в економіку країни, при цьому якщо виділити тільки малий бізнес, то це лише 16% ВВП. Отже, слід розглянути причину даних показників та проблем, з якими стикається малий бізнес в Україні. Основними причинами гальмування розвитку малого бізнесу в Україні є [3]: неопрацьованість законодавства як з питань розвитку малого підприємництва, так і підприємництва в цілому; високі податки, що змушує деяких суб'єктів малого бізнесу йти в тіньову економіку; недостатня державна фінансова-кредитна і майнова підтримка малого бізнесу; відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого бізнесу; недосконаліть системи обліку та статистичної звітності малих підприємств; обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення; недосконаліть системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності; відсутність стимулів для інвестицій; психологічне неприйняття позитивної ролі підприємців у ринкових перетвореннях серед окремих верств населення.

Дослідивши основні актуальні проблеми малого бізнесу можемо виокремити деякі тенденції їх розвитку. По-перше, сукупність чинників політичного та економічного середовища України призвела до зростання кількості самозайнятих українців не лише в країні, але і за її межами, що є джерелом потенційних економічних втрат. Так, за інформацією Державної служби статистики України кількість трудових мігрантів з України становить 1,3 млн. осіб [4]. З урахуванням доходу та кількості зайнятих у малому підприємництві, одна зайнята особа приносить дохід в розмірі 426 тис. Отже, потенціал економічних

втрат в економіці України, обумовлених трудовою міграцією, складає 553697501,3 тис. грн, що становить 6% загального обсягу реалізованої продукції товарів та послуг в Україні.

По-друге, економічні зміни умов діяльності в Україні призвели до зміни інвестиційного статусу малого підприємництва. Економічним наслідком трудової міграції є зростання валютних надходжень на територію України у формі переказів оплати праці заробітчан. У 2019 році валютні надходження у вигляді оплати праці становили 12 774 млн. дол. США, що у гривневому еквіваленті становить 344898 млн. грн., що на 40% менше тих потенційних втрат, які отримує економіка країни від обсягів трудової міграції [5]. Зростання обсягу надходжень від українських мігрантів свідчить про зростання кількості мігрантів, зумовленої погіршенням умов економічної діяльності та життя в Україні. Збереження таких тенденцій є стратегічною загрозою для національної економічної безпеки, оскільки знижує потенційні можливості реалізації кадрового, інтелектуального, структурного складових економічного потенціалу та закладає майбутні тенденції сповільнення розвитку малих підприємств в країні.

Наступним економічно підтвердженим фактом зміни статусу малого підприємства є його вплив на рівень зайнятості в Україні. Так, у 2019 році чисельність зайнятих працівників у суб'єктів малого підприємництва становила 4319757 осіб, що становило 48% до загальної кількості зайнятих працівників в економіці України [6]. За 2013–2019 роки кількість зайнятих працівників у малому підприємництві збільшилася на 4%. Така статистика зайнятих у малому підприємництві дозволяє зробити висновки про недостатній та нерівномірний розвиток.

Крім того, характерною особливістю малих підприємств в Україні є низька результативність та непрозорість їх діяльності. У грошовому вимірі обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами збільшився в 3 рази (з 568 млрд. грн в 2010 році до 1839 млрд. грн в 2019 році). Частка малих підприємств в обсягах реалізованої продукції в Україні є відносно сталою і становила в 2010 році 17%, а в 2019 – 19% [6]. За десятиріччя участь малих підприємств у реалізації продукції збільшилась всього на 2%. Порівняння кількісних та вартісних показників розвитку малого підприємства дозволяє зробити висновок про десятирічну незмінність тези про низьку продуктивність діяльності малих підприємств в Україні, яка формалізується співвідношенням 80:20, яке виражає наступний зміст: 80% всіх суб'єктів господарювання в Україні є фізичними особами підприємцями, які разом з іншими суб'єктами малого підприємництва сумарно реалізують лише 19% обсягу продукції в Україні.

Сучасною тенденцією розвитку малого підприємництва є стрімке зростання невиробничих витрат (оренда, збут, інші витрати). Так, спостерігається значний розрив між прибутком від виробництва продукції (робіт, послуг) та чистим прибутком малого підприємництва (рис. 1). За даними рисунка можна зробити висновок про різну прибутковість діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні. Так, основна діяльність, пов'язана з виробництвом товарів (робіт, послуг), за даними Держкомстату протягом 2012–2019 років була прибутковою, операційна діяльність (2012–2017 р.) мала негативний фінансовий результат (збиток), який був збільшений на розмір єдиного податку його платника [2].

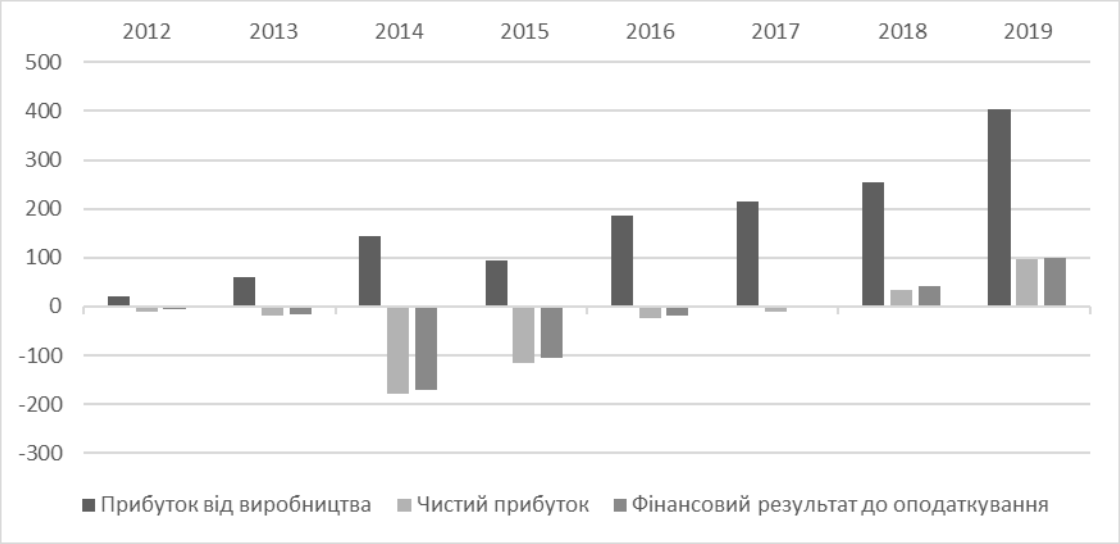

Рисунок 1. Прибуток малих підприємств, млрд. грн

**Джерело: складено на основі [6]*

Слід зазначити, що у 2020 р. на передній план для розвитку малих підприємств вийшли проблеми, викликані карантинними обмеженнями через пандемію COVID-19 : оплата оренди приміщень і обладнання в умовах вимушеного простою (найбільше через це постраждали заклади громадського харчування, сфери побутових послуг, готелі, магазини в орендованих приміщеннях); погашення кредитних зобов'язань суб'єктів малого підприємництва, робота яких зупинена на час карантину; зменшення кількості працівників на робочих місцях призвела до зменшення потужності деяких виробництв і зривів термінів постачання сировини або готової продукції; перевірка стану здоров'я людей, які перетинають кордон, призводить до затримки експорту/імпорту товарів, необхідних для діяльності суб'єктів малого підприємництва; суб'єкти малого підприємництва, що співпрацюють з іноземними партнерами, можуть зіштовхнутися з проблемою невиконання зобов'язань іноземними контрагентом через уведення карантинних обмежень у країні його розташування (невчасна поставка товару, неспроможність заплатити за отриману продукцію тощо) [8].

Також варто розглянути проблеми малих підприємств в умовах сьогодення на тлі вторгнення Російської Федерації на територію України. Загальні прямі втрати малого та середнього бізнесу за чотири тижні війни оцінюються в $80 мільярдів. А їх оцінка скорочення ВВП України у 2022 внаслідок зниження ділової активності — 21%. Основними потребами бізнесу залишається доступ до фінансів. Також критичним є збереження ключових співробітників для функціонування бізнесу. У зв'язку з цим уряд запровадив ряд пільг та спеціальних програм задля допомоги розвитку малого бізнесу. 15 березня Рада ухвалила закон, що передбачає додаткові податкові стимули для підтримки бізнесу під час війни. Загалом це близько 40 податкових та інших змін. Замість ПДВ і податку на прибуток, тепер діє ставка 2% від обороту та спрощений облік. Для малого бізнесу, а це перша і друга група ФОПів, впровадили добровільну сплату єдиного податку [7]. Крім того, створені також програми релокації підприємств із зони бойових дій, а також програми доступних кредитів.

Дослідження шляхів подолання проблем розвитку малого підприємництва в Україні дає змогу виокремити пріоритетні напрями державної підтримки: фінансова, інформаційна та консультаційна, кадрова, підтримка експортерів. Карантинні обмеження та воєнний стан також спонукають до впровадження нових тимчасових форм державної підтримки, які наслідують закордонний досвід: податкові пільги,

компенсації заробітної плати, захист орендарів тощо. Розв'язання проблем розвитку малого підприємництва залежить не тільки від державної підтримки, а й від діяльності самих підприємців. Збереження бізнесу залежить від швидкості реагування на умови, що змінюються: у короткі терміни необхідно проаналізувати конкурентоспроможність справи, її сильні боки, можливість перепрофілювання, освоєння продажів через Інтернет та безготівкових розрахунків.

Список літератури:

1. *Лановенко в.о. Малий бізнес в Україні: стан та проблеми розвитку. 2019. URL: https://www.economy-confer.com.ua/full-article/3183/*
2. *Марченко В.М. Сучасні тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. Економічний вісник НТУУ "Київський політехнічний інститут"» № 19, 2021 URL: http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/225854/225632*
3. *Романська О. Яку підтримку очікують підприємці? URL: https://platforma-msb.org/yaku-pidtrymku-ochikuyut-pidpryyemtsi/*
4. *Лукашова Л.В. Мале підприємництво: методологія та практика фасилітації розвитку : монографія. Київ : КНТЕУ, 2019. 448 с*
5. *Платіжний баланс України. URL: http://www.old.bank.gov.ua*
6. *Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.*
7. *Бізнес під час війни: яку підтримку запропонувала влада і як виживає бізнес - BBC News Україна. BBC News Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/features-60757453*
8. *Сидорук І.С. Аналіз стану та проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. Підприємництво та інновації, випуск №18, 2021. URL: http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/441/428*

Кольба Р.М.
Науковий керівник: д.е.н., проф. Ватаманюк-Зелінська У. З.
Львівський національний університет імені Івана Франка

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ЛЬВІВЩИНИ (ПРОГРАМА «ЗБАЛАНСОВАНИЙ ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК»)

Глобальною тенденцією сучасного світу є зростання ролі міст і регіонів у територіальному поділі праці. Стратегічне планування розвитку міста — це систематичний процес ухвалення рішень, що сфокусований на потребах громади та має на меті вирішення найбільш актуальних локальних проблем, оптимальне використання конкурентних переваг з урахуванням розумного розподілу наявних ресурсів (часу, коштів, експертного потенціалу, матеріальних благ). Таке планування передбачає покращення рівня добробуту населення та підвищення темпів розвитку конкретного населеного пункту чи регіону. Стратегічне планування сприяє подоланню фрагментарності та диспропорційності економічного, соціального й екологічного розвитку територій, а також посиленню довіри в системі відносин «влада — бізнес — громадянське суспільство» [1].

Органи місцевого самоврядування базового рівня в Україні отримали більше повноважень та фінансових ресурсів для забезпечення збалансованого місцевого розвитку у контексті децентралізації публічної влади. З огляду на це, стратегічне планування на рівні територіальних громад набуло якісно нового значення. З одного боку, цьому сприяло встановлення прямих міжбюджетних відносин органів місцевого самоврядування базового рівня з державним бюджетом. З іншого – стимулюючим

фактором, що спричиняв необхідність впровадження у територіальних громадах принципів стратегічного планування, стала зміна підходів до здійснення державної регіональної політики, зокрема в частині фінансування державних програм [2].

Після формування базового рівня місцевого самоврядування в ході адміністративно-територіальної реформи актуалізується питання ефективного управління розвитком територій для новоутворених територіальних громад. У Державній стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 рр. зафіксована необхідність підвищення спроможності територіальних громад до стратегічного планування розвитком територій та ефективного управління ресурсами громади [3].

Варто звернути увагу на основні переваги міста від стратегії, а саме:

- полегшення процесу розподілу ресурсів;
- точніший аналіз та оцінка стану міста, прогноз його майбутнього;
- відображення інтересів мешканців місцевої громади;
- усунення певних конфліктів щодо розвитку громади, швидке вирішення певних проблем;
- створення позитивного іміджу міста;
- вказання на перспективні галузі для залучення інвестицій;
- створення певного діалогу між владою, бізнесом та громадою;
- демонстрація ефективної діяльності місцевої влади, зокрема щодо готовності задовольнити найважливіші потреби мешканців [1].

Львівська область – конкурентоспроможний реґіон з високим рівнем інвестиційної та туристичної привабливості, інноваційної активності, розвиненими креативними індустріями, соціальною, транспортною та інженерною інфраструктурою, ландшафтним різноманіттям та багатими природними і рекреаційними ресурсами, розвиненим людським потенціалом. Вигідне географічне положення та розвинені зовнішньоекономічні зв’язки сприяють інтеграції реґіону у світову економіку, розширенню географії та залученню різних форм міжнародного співробітництва.

Поряд з тим, володіючи значним соціально-економічним потенціалом, реґіон потребує кроків влади щодо підвищення добробуту населення, а це можливо за умов подолання зростаючої міграції трудових ресурсів та молоді, вирішення низки економічних, соціальних, екологічних та безпекових проблем [4].

Стратегія розвитку Львівської області на 2021-2027 роки спрямована на досягнення цільових орієнтирів сталого економічного зростання та високого рівня життя населення регіону шляхом реалізації регіональних, місцевих програм та проєктів соціально-економічного розвитку [5].

Слід зазначити, що стратегія передбачає реалізацію п’яти стратегічних цілей:

1. Конкурентоспроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації
2. Якісне життя
3. Збалансований просторовий розвиток
4. Чисте довкілля
5. Туристична привабливість

У даній роботі ми розглянемо саме третю стратегічну ціль, яка складається з трьох напрямів і включає в себе 27 технічних завдань:

1. Розвиток інфраструктури територіальних громад
2. Дорожньотранспортна, логістична, транскордонна та інформаційно-комунікаційна інфраструктура
3. Стимулювання економічного розвитку сільських та гірських територій [5].

Територіальний розвиток Львівської області характеризується суттєвими територіальними відмінностями. Окремо виділяється м. Львів, яке є потужною територіальною соціально-економічною системою і решта територій. Концентруючи

третину населення області, місто поглинає майже дві третіх інвестицій, які надходять для оновлення основного капіталу. Орієнтовно 55% прямих іноземних інвестицій, що надходять в область – м. Львів. 2/3 роздрібного товарообороту також припадає на Львів.

Кожен з напрямів стосується окремого аспекту, який має значення для підвищення логістичного потенціалу регіону, модернізації інфраструктури доріг, транспорту та зв'язку та підвищення якості житлово-комунальних послуг на території усієї області, особливо в прикордонних, сільських та гірських територіях.

На дану Програму поетапно виділяють кошти. Так, у 2021 році обсяг фінансування складає 13 047 760,0 тис. грн, у 2022 році - 12 000 250,0 тис. грн , у 2023 році - 8 591 100,0 тис. грн [5]. На жаль, на сьогодні невідомо, чи програма на 2022 рік реалізується за повним планом.

Здійснюючи аналіз даних орієнтовного фінансового плану реалізації технічних завдань до Програми 3 «Збалансований просторовий розвиток», ми зауважили, що у першому напрямі найбільше коштів на 2021-2023 роки виділено на «Розвиток та модернізація систем водопостачання із впровадженням сучасних інноваційних технологій» , а саме 450 000,0 тис. грн. Стосовно другого напряму, то переважає «Будівництво концесійної автомобільної дороги Львів – Краковець» - 16 000 000,0 тис. грн, зі значним відривом «Будівництво північної ділянки об'їзної автомобільної дороги м. Львова» - 6 200 000,0 тис. грн та «Будівництво, реконструкція, капітальний та поточний ремонти та утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення Львівщини» - 5 000 000,0 тис. грн. Щодо останнього напряму, то найбільше фінансується «Мультиплікація ефекту підтримки зеленого туризму на розвиток дерев'яного домобудування, як високотехнологічного елементу біоекономіки Львівщини» - 295 000,0 тис. грн [4].

Отже, на нашу думку головною метою стратегії є перетворення Львівщини на територію європейських цінностей та високої якості життя, можливостей для розвитку особистості та бізнесу, регіон з конкурентоспроможною інноваційною економікою, чистим довкіллям, збереженою культурною спадщиною. Стратегії регіону та територіальних громад Львівської області на плановий період 2021 – 2027 рр. були розроблені в 2018 – 2020 рр. і здебільшого є взаємоузгодженими із Державною стратегією регіонального розвитку.

Наразі невідомо чи ця Стратегія буде повністю реалізована, але ми сподіваємось, що війна не нестиме великої загрози та план буде виконано.

Список використаних джерел:

1. Кейс-стаді. Розробка Стратегій розвитку міст в Україні: інструкція та огляд практик веб-сайт. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/530/PLEDDG_strategic_planning.pdf
2. Табакера В. О. Стан стратегічного планування регіонального та місцевого розвитку у Львівській області // Демократичне врядування : наук. вісн. Вип. 1(27) / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2021. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26369/239241-articletext-551119-1-10-20210915.pdf
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки. веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n189

4. Стратегія розвитку Львівської області на період 2021-2027 років. Львів 2019р. веб-сайт. URL : https://loda.gov.ua/upload/users_files/22/upload/948_Strategija.pdf
5. План заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Львівської області на період 2021-2027 років (у новій редакції) Додаток до рішення Львівської обласної ради веб-сайт. URL : https://loda.gov.ua/upload/users_files/22/upload/Plan%20zahodiv%202021-2023_NEW.pdf

Крисевич В.В.
Ясіновська І.Ф. канд.екон.наук, доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Стан оборотних активів у сучасних умовах господарювання відіграє важливу роль, оскільки вони формують вагому та найбільш мобільну частку в активах будь-якого суб'єкта господарювання.

Оборотні кошти - це сукупність грошових коштів підприємства, які вкладені в оборотні виробничі фонди і фонди обігу з метою забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку.

Раціональне використання оборотних активів та їх оптимізація є одним з основних завдань будь-якого виробничого підприємства для забезпечення безперервного виробництва за умов інфляційних процесів, кризи, збільшення конкуренції. Це впливає на можливості виконання виробничих планів підприємства, дотримання зобов'язань перед споживачами, забезпечення стійкого фінансового становища й створення умов для подальшого конкурентоспроможного розвитку підприємства.

У процесі виробництва оборотний капітал проходить декілька стадій (рис.1).

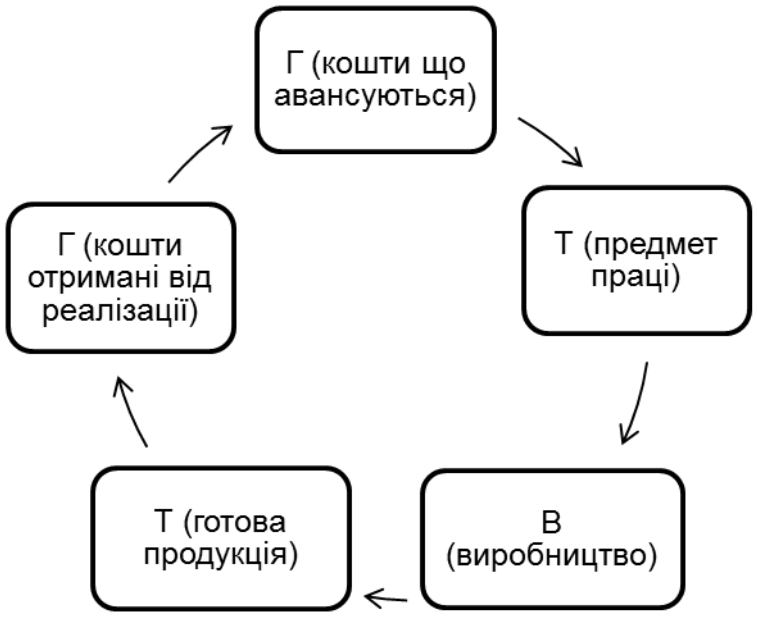

Рис.1. Кругообіг оборотного капіталу

Мету функціонування капіталу буде досягнуто тоді, коли Г' = Г + ΔГ, тобто коли відбудеться приріст грошей порівняно з авансованою сумою. Отже, самозростання

капіталу відбувається в процесі кругообігу оборотного капіталу, який проходить різні стадії і набирає різних форм. Що менше часу оборотний капітал перебуває в тій чи іншій формі (грошовій, виробничій, товарній), то вища ефективність його використання, і навпаки [2].

Здійснюючи свою діяльність в умовах ринкової економіки як суб'єкт підприємницької діяльності, будь-яке підприємство повинно забезпечувати стан своїх оборотних активів на такому рівні, щоб швидко і якісно реагувати на потреби ринку. Саме з цією метою проводиться аналіз складу і структури оборотних коштів підприємства.

Склад оборотних коштів - це сукупність окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу. Склад оборотних коштів у різних галузях господарства може мати певні особливості. Так, у виробничій сфері основні статті оборотних коштів - це сировина, основні матеріали, незавершене виробництво, готова продукція. В окремих галузях промисловості є статті оборотних коштів, що характерні лише для них. Наприклад, у металургійній промисловості в оборотних коштах враховується змінне обладнання, а у добувних галузях до витрат майбутніх періодів включають витрати на гірничопідготовчі роботи.

За загальною класифікацією до оборотних коштів належать:

- виробничі запаси;
- поточні біологічні активи;
- незавершене виробництво;
- готова продукція;
- товари;
- векселі одержані;
- дебіторська заборгованість;
- поточні фінансові інвестиції;
- грошові кошти та їх еквіваленти;
- інші оборотні активи.

Структура оборотних коштів - це питома вага вартості окремих статей оборотних виробничих фондів і фондів обігу в загальній сумі оборотних коштів. Структура оборотних коштів має значні коливання в окремих галузях господарства. Вона залежить від складу і структури витрат на виробництво, умов поставок матеріальних цінностей, умов реалізації продукції (виконаних робіт, наданих послуг), проведення розрахунків [1].

Інформаційною базою аналізу оборотних активів підприємства є ф. №1 «Баланс» та ф. 2 «Звіт про фінансові результати».

Проведемо аналіз складу та структури оборотних коштів підприємства на основі Балансу ТОВ "Сільпо-Фуд" (табл.1).

Таблиця 1

Порівняння структури і складу оборотних активів ТОВ «Сільпо-Фуд»2019-2020 р.

Активи	2019 р,		2020 р,		Зміни в структурі
	Сума, тис.грн.	Структура, %	Сума, тис.грн	Структура,%	
Запаси	5 226	37,3	5 622	37,9	+0,6
Векселі одержані	577	4,1	1 270	8,6	+4,5
Дебіторська заборгованість за продукти, товари і послуги	3 111	22,2	3 208	21,6	-0,6

Дебіторська заборгованість за розрахунками	491	3,5	517	3,5	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1 612	11,5	1 688	11,4	+0,1
Поточні фінансові інвестиції	891	6,4	1 308	8,8	+2,4
Гроші та їх еквіваленти	1 637	11,7	1 091	7,4	-4,3
Інші оборотні активи	466	3,3	120	0,81	-2,19
Усього	14 004	100	14 826	100	-

Складено автором на основі джерела [3].

Провівши аналіз оборотних активів ТОВ "Сільпо-Фуд",бачимо, що найбільшу частку як у 2019 р., так і 2020 р. займають запаси.

За проаналізований період не відбулося значних змін у складі та структурі оборотних активів підприємства. Спостерігається збільшення отриманих векселів на 4,5% та приріст поточних фінансових інвестицій на 2,4%.

Несуттєво зменшилась частка грошей та еквівалентів (-4,3%) та інших оборотних активів (-2.19 %).,

Отже, ТОВ «Сільпо-Фуд» веде стабільну операційну та фінансову діяльність, проводить активну роботу по залученню нових інвестицій. Грамотне управління оборотними засобами підприємства сприяє зниженню витрат на виробництво і збут продукції. Зниження питомих витрат сировини, матеріалів, палива, забезпечує виробництву великі економічні вигоди. Однак для більш точного та детального висновку, щодо роботи підприємства необхідно проводити комплексний аналіз як активів, так і пасивів балансу.

Використанні джерела

1. *А. С. Полторак. Визначення сутності оборотних активів: сучасні науково-методологічні підходи. Ефективна економіка № 7, 2013 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2171*
2. *Коршунов В.В. Економіка організації (підприємництва).2015.URL: https://stud.com.ua/22866/ekonomika/ekonomika_organizatsiyi_pidpriyemstva*
3. *ТОВ «Сільпо-Фуд». Офіційний сайт. Форма фінансової звітності №1 «Баланс». 2019-2020. URL: https://silpo.ua/reports*

Мокрицька В.-А. Т.

Науковий керівник – к.е.н., доцент Голинський Ю.О

Львівський національний університет ім. І. Франка, м. Львів

ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Сьогодні світ прагне як найшвидше робити своє життя більш зручним. Це стосується усього, від гаджетів котрі вміють впорядковувати речі до введення інновації на державному рівні. Наша держава рухається в ногу із світом, і аби витіснити старі бізнес-технології та створити нові потрібно впроваджувати радикальні зміни. Інновації мають дуже сильний вплив на фінансово-економічний розвиток.

Для початку потрібно зрозуміти деякі терміни, інновації - це кінцевий результат інноваційної діяльності, у вигляді нового чи удосконаленого продукту або технологічного процесу, який наділено якісними перевагами при використанні та проектуванні, виробництві, збуті, використовується у практичній діяльності та має суспільну перевагу.[1]Цифрова економіка - це комунікаційне середовище економічної діяльності в мережі Інтернет, результат трансформаційних ефектів нових технологій загального призначення в сфері інформації, комунікації і нанотехнологій.[2]Та «цифровізація» як синтетичної категорії, під якою розуміються всі соціально-економічні процеси, в основі яких лежить використання цифрових технологій.[3]

Варто почати з того , що Н.М. Пантєлєєва дуже чітко зазначила проблему: “Традиційні підходи до надання банківських послуг і ведення банківського бізнесу вже не задовольняють зростаючий попит та очікування клієнтів, не відповідають вимогам підвищення ефективності та прибутковості.”[4] Ця проблема чітко дає зрозуміти що потрібно розвиватися, а значить змінювати наявну систему. У економічній літературі є таке поняття як: фінансові технології, Патрік Шуфель у своїй праці пише що фінтех - це нова фінансова галузь, яка застосовує технології для поліпшення фінансової діяльності.[5]На сучасному етапі фінтех розглядають як екосистему, яка поєднує всіх учасників фінансового ринку, зокрема, фінтех-стартапи, регуляторів, банки, міжнародні платіжні системи, асоціації банкірів та фінансистів, інкубаторів, акселераторів, постачальників.[6] Виходячи з цього можна сказати фінансові інновації та фінансові технології тісно пов’язані.

Новий етап на думку науковців розпочався коли було впроваджено пластикову банківську картку - ця “новинка” неабияк вплинула на фінансову сферу та збільшила клієнтоорієнтованість, що є досі актуальним. Про те на зміну пластиковим банківській картці приходить безконтактні платіжні картки. Всім нам відома система «PayPass» є мало не у кожного користувача банківської карти, адже це спрощує життя і робить банківські операції ще більш зручними.[4]

Варто не забувати що є і інші інновації, до прикладу: системи керування коштами, електронні гроші, електронний банкінг та інші. Ці впровадження дійсно спрощують життя людству, адже тепер не потрібно стояти в довгих чергах у банку чи до банкомату, а все можна зробити лише в кілька кліків. Саме для цього весь світ почав діджиталізацію, зокрема і в фінансовій галузі.

Відповідно до концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки головною метою цифровізації є здійснення цифрової трансформації чинних галузей, що розвиваються, а також перетворення життя на нові галузі, які є більш ефективними. Цього зростання можна досягти лише шляхом включення ідей, дій, ініціатив та планів, пов’язаних з цифровізацією, у національні, регіональні, галузеві стратегії та плани розвитку. Цифровізація є визнаним механізмом економічного зростання, оскільки технології можуть позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, соціальної та особистої діяльності.[7]

За останнє десятиліття було створено чи мало нових фінансових інновацій та продуктів , на “табл. 1” зображені деякі з них.

Таблиця 1

Фінансові інновації

Рік	*Інновація*
2013	“Hana Bank’s Integrated Mobile Strategy” - інтегрована мобільна стратегія забезпечення клієнтів різноманітними продуктами та доступом до інтелектуальних фінансових рішень у режимі реального часу для вирішення та полегшення фінансових і життєвих проблем клієнтів.

2013	“SegurCaixa Auto” - нове рішення автострахування з додатковими функціональними можливостями для мобільних девайсів.
2014	“Idea Cloud (Secure Banking Cloud)” - безпечна банківська хмара, яка прогнозує збитки, управляє бюджетом і прогнозує фінансову ситуацію компанії.
2014	“ReciBox” - онлайновий і багатофункціональний сервіс обслуговування, що дає змогу клієнтам повністю керувати та контролювати власні рахунки.
2015	“Fidor Smart Current Account” - розрахунковий онлайн-рахунок управління фінансами, пошуку найбільш вигідних банківських продуктів, формування додаткового доходу.
2015	“Fidor Smart Current Account” - безкоштовний банківський рахунок, побудований за допомогою інтерфейсу додаткового програмування (API).
2016	“Virtual Assistant in Foreign Trade WATSON” - ефективний фінансовий термінал з більш швидким доступом до інформації для співробітників і клієнтів - надання спеціалізованих консультацій і рекомендацій.
2016	“CEO Mobile® biometrics” - новий стандарт безпеки мобільних банківських послуг для надання швидкого та безпечного доступу до послуг.

Джерело: [4]

Ці інновації дали поштовх до нових розробок в сучасності, люди зрозуміли на скільки зручні фінансові інновації особливо в поєднанні із цифровізацією. Інноваційні розробки дають змогу зручно використовувати фінансові послуги не лише простим споживачам, а й багатьом підприємствам. Завдяки фінансовим технологіям багато підприємств можуть обійти безліч не потрібних дій та зекономити власний час.

Підсумовуючи вище написане можна сказати що, фінансові інвестиції є неймовірно корисними та ще більш ефективними разом із цифровізацією. Поєднавши ці два напрямки людство може зробити своє життя легшим, а ведення фінансових процесів для виробництв ефективнішим. І аби надалі продовжувати Україні розвиватися разом із світом, потрібно не лише використовувати наявні інновації, а й створювати свої.

Список використаних джерел

1. *Студентська бібліотека «Букліб», «11.2. Поняття та види інновацій. Поняття інноваційної діяльності та її предмет»[Електронний ресурс] : [https://buklib.net/books/37223/]*
2. *Пуцентейло П.Р.,(2018) Гуменюк О.О. «Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки» [с.131-143].*
3. *Січкаренко К.О., (2018) «Цифровізація як фактор змін у міжнародних економічних відносинах» [с.31].*
4. *Пантєлєєва Н.М.(2017) «Фінансові інновації в умовах цифровізації економіки: тенденції, виклики та загрози» [с.68].*
5. *Schueffel, P., (2016), «Taming the Beast: A Scientific Definition of FinTech», Journal of Innovation Management. [pp. 32–34].*
6. *Шевченко О.М., (2020) «Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації економіки України» [с.3]*

7. *Закон України "Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації" № 826 від 09.09.2020.*

Мокрицька В.-А. Т. УФФ-25с
Науковий керівник - доц. к.е.н., Гринчишин Я. М.
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ПАРТНЕРСТВА В БІЗНЕСІ

Сьогодні, коли світ не стоїть на місці, з'являється все більше і більше інновацій. Так і сферу бізнесу не оминуло це, з'явилися нові методики створення, ведення та взаємодії бізнесу. На сьогоднішній день партнерство сильно впливає на успішність ведення бізнесу.

Є багато форм партнерств та практика показує, що форми, котрі були популярні ще десять років тому, сьогодні є мало ефективними. Тому нас цікавлять саме сучасні форми. Економісти виділили декілька основних форм, до прикладу: лізинг, факторинг, франчайзинг та венчурне фінансування. Кожна з них варта окремої уваги.

Лізинг - це вид інвестиційної діяльності, при якому лізингова компанія купує у постачальника предмет лізингу і потім здає його в оренду за певну плату, на певний термін і на певних умовах клієнту з подальшим переходом права власності лізингоотримувачу [1]. В підприємництві функція лізингу полягає у тому, щоб створити сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу. Лізинг перетворює користувача майна у його власника [2]. Відповідно до Закону України "Про фінансовий лізинг" здійснювати лізингову діяльність можуть наступні суб'єкти:

- лізингодавець - юридична особа, яка набула у встановленому законом порядку право надавати послуги з фінансового лізингу і на підставі договору фінансового лізингу передає лізингоодержувачу у володіння та користування об'єкт фінансового лізингу;
- лізингоодержувач - фізична особа, фізична особа - підприємець або юридична особа, яка відповідно до договору фінансового лізингу отримує від лізингодавця об'єкт фінансового лізингу у володіння та користування;
- продавець (постачальник) - фізична особа, фізична особа - підприємець або юридична особа, в якої лізингодавець набуває у власність майно на підставі договору купівлі-продажу або договору поставки для подальшої передачі лізингоодержувачу на підставі договору фінансового лізингу [3].

Другою формою є факторинг, не менш важливий в сучасному бізнесі. Цивільним кодексом України визначено що за договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). Також там зазначається що:

- сторонами у договорі факторингу є фактор і клієнт;
- клієнтом у договорі факторингу може бути фізична або юридична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності;
- фактором може бути банк або інша фінансова установа, яка відповідно до закону має право здійснювати факторингові операції [4].

Також присутня доволі відома та розвинута форма партнерства - франчайзинг. Тонюк М. у своїй праці визначає це поняття як: "Франчайзинг - це такий різновид підприємницької діяльності, за якої одна сторона (франчайзер) передає іншій стороні (франчайзі) певний пакет документів (франшизу) на певний строк, за певну плату на

договірній основі. Він є особливою системою відносин між суб'єктами підприємницької діяльності" [5]. Звідси можна зробити висновок, що ця форма при правильному використанні може бути прискорювачем для розвитку бізнесу. Адже, продаючи франшизу, ви розвиваєте свій бізнес не в межах одного об'єкту, а в декількох, про те вже "руками" франчайзі.

Слід згадати ще про венчурне фінансування. Під венчурним капіталом розуміють довгострокові прямі інвестиції пайового характеру, що вкладаються переважно на 3-7 років індивідуальними та інституціональними інвесторами (венчурними фондами) для створення або розвитку молодих інноваційних підприємств [6]. Роль венчурного бізнесу полягає в тому, що:

- ризикований бізнес веде до створення нового бізнесу;
- венчурний бізнес збільшує кількість зайнятих спеціалістів;
- венчурні підприємства сприяють технологічним перетворенням традиційної галузі економіки;
- ризиковий бізнес є генератором абсолютно нового бізнес ідей, що робить технологічний прорив;
- венчури заохочують великі компанії до ще розвитку структури управління та організвції бізнесу [7].

В результаті можна сказати, що безумовно кожна форма є важливою, проте варто не забувати що кожна з них є специфічною і тому не завжди підійде під той чи інший бізнес. Для того щоб зрозуміти, яка з форм підходить саме під ваше підприємство потрібно найняти спеціаліста, або ж шукати свій метод партнерства через спроби та помилки. Також слід не забувати, що кожне підприємство специфічне і не завжди йому підійде один тип, можливо виникне потреба комбінування форм для ефективнішого розвитку компанії.

Список використаних джерел:

1. Коваль В. Лізинг як фінансовий інструмент розвитку підприємства АПК. Економічний аналіз. 2010. Вип. 7. С. 83-85.

2. Топішко Т. І. Принципи, функції та механізми лізингових операцій. Вісник НУВГП: Збірник наукових праць. Серія "Економіка". 2008. Вип. 4 (44). С. 207-213.

3. Про фінансовий лізинг: Закон України від 4 лютого 2021 року №1201-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#n231.

4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15.

5. Тонюк М. О. Франчайзинг як особлива форма організації та функціонування бізнесу в Україні. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 9. С. 687-689.

6. Кузьмін О. Є., Литвин І. В. Венчурні організації у машинобудуванні: види та тенденції розвитку. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 1. С. 126-135.

7. Притуляк Н. М. Венчурне фінансування інноваційної діяльності (теоретичний аспект). Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 8. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2013/5.pdf.

Мокрицька В.-А. Т. УФФ-25с
Науковий керівник - доц., Петик Л.О.
Львівський національний університет ім. І. Франка, м. Львів

ОПОДАТКУВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

Оподаткування віртуальних активів є доволі складними процесом, ще 5 років тому легалізація криптовалюти в Україні була не реальною на думку Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку й Національної комісії, яка здійснює

регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Пояснювали вони це тим, що правова основа цифрових валют є доволі складною, та не дає змоги називати її валютою.

Про те все змінилося у 2020 році, коли в парламенті з'явився законопроект "Про віртуальні активи", який запропонували депутати. У ньому йшлося пояснення термінів, котрі стосуються віртуальних грошей. До прикладу: "віртуальний актив - особливий вид майна, який є цінність в електронній формі, існує в системі обігу віртуальних активів, та може знаходитись у цивільному обігу. Віртуальні активи можуть бути заезпеченими та не забезпеченими.", також йшлося про такі поняття як: гаманець віртуального активу, забезпечений віртуальний актив, ключ віртуального активу, незабезпечений віртуальний акти та інші. Про те тоді його направили на доопрацювання, а згодом на висновок спеціального комітету та ще багато потрібних етапів.[1]

Хоч і законопроект дійшов до кінцевої редакція, про те одна з основних вимог було створення спеціального органу, котрий би контролював обіг та всі операції. Але отримав відмову Президента України щодо створення нового органу, через потребу у додатковому виділенню коштів для утримання їхньої діяльності. Але натомість було запропоновано покласти необхідні функції на Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку.[2]З того моменту проект залишається без змін та подальших дій, хоч і був прийнятий в першому читанні.

Не зважаючи на те , що проект перебуває на паузі, проте оподатковувати віртуальні активи потрібно, тому чинне податкове законодавство говорить, що здійснювати оподаткування доходу фізичної особи від операцій із криптовалютами потрібно за загальними правилами.[3]Слід не забувати про те що, дохід від продажу криптовалют оподатковується за загальними правилами – 18% податку та 1,5% військового збору. Крім того, оподатковуваний прибуток - це загальна сума коштів, отриманих від продажу криптоактивів, а не позитивна різниця між придбаною та проданою сумою. Також при поданні одноразового добровільного декларуванні потрібно познайомитися із ставками збору:

1. 5% з валютних цінностей на рахунках в українських банках та інших активів в Україні;
2. 9% з валютних цінностей на рахунках в іноземних банках або фінустановах та інших активів за кордоном;
3. 2,5% з номінальної вартості державних облігацій України придбаних з 1 вересня 2021 року до 31 серпня 2022 року.[4]

Згідно із новими правилами, в Україні має бути створений Державний реєстр посередників, котрі пов'язані із рухом віртуальних активів. У законі визначено суб'єкти яким буде надаватися спеціальна ліцензія для подальшої роботи. В цей перелік входять суб'єкти господарювання котрі здійснюють наступну діяльність:

1.Зберігання та/або адміністрування;

2.Обмін;

3.Переказ;

4.Посередницькі послуги.

Протягом перехідного періоду ймовірно буде полегшення щодо законодавства на користь як держави, так і бізнесу. Можна очікувати, що в державний бюджет будуть надходити не лише податки , а й збори за видачу відповідних ліцензій та дозволів. Співпраця з міжнародними ринками криптовалют дасть змогу залучати все більше іноземних інвестицій в Україну, що збільшить оборот у цьому секторі, а отже, збільшиться поповнення державного бюджету. Надання віртуальним активам легального статусу пришвидшить розвиток галузей, які розвиваються, та створить сприятливі умови для збільшення національних податкових надходжень.

Однак для належного врегулювання законодавства необхідно внести зміни до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами. Тоді ми можемо обговорити всі податкові ставки.[5]

У висновку можна сказати що, надання віртуальним активам правового статусу дасть поштовх як для розвитку бізнесу, так і для поповнення державної казни. На мою думку оподаткування потрібно ввести негайно, адже ринок криптовалют зараз доволі багатий на різні види активів. Тому кожен хто бажає може оволодіти тим активом, який йому по кишені. Згодом коли ставка активу зростає, відповідно збільшується курс самої валюти і особи при виведені на свій рахунок сплачують мінімальний відсоток, таким чином гроші котрі б мали йти у державний бюджет йдуть просто у кишеню особи. Оподаткування криптовалюти може стати серйозним джерелом надходження коштів в держбюджет.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України "Про віртуальні активи" ERL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2074-20#Text

2. Павленко Г. "Юридична Газета Online" ERL: https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/ne-fantastika-a-suvora-realnist-opodatkuvannya-kriptovalyut.html

3. Бережна Т. "Все, що варто знати про оподаткування та декларування криптовалюти для фізичних осіб" ERL: https://vkp.ua/publication/vse-shcho-varto-znati-pro-opodatkuvannya-ta-deklaruvannya-kriptovalyuti-dlya-fizichnikh-osib

4. Financial club "Українцям не потрібно декларувати криптовалюти – ДПС" ERL:https://finclub.net/ua/news/ukraintsiam-ne-potribno-deklaruvaty-kryptovaliuty-dps.html

5. Чернишов Д., "ЛІГА.БЛОГИ" , "Запуск легального ринку віртуальних активів в Україні" ERL: https://blog.liga.net/user/denchernyishov/article/43952

Огребчук В.А.

науковий керівник - Гринчишин Я.М., кандидат економічних наук, доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПІДВИЩЕННЯ

Процес переходу до ринкової економіки в Україні та формування початкових ринкових структур потребує нових підходів до організації та ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. За складних умов внутрішнього податкового клімату, уповільнення економічного розвитку в умовах військової агресії Росії у підприємств можуть бути різні інтереси в отриманні та розподілі прибутку та збільшенні корпоративного доходу. Ці та інші аспекти їх діяльності мають базуватися на фінансовій стабільності та платоспроможності, оптимальний рівень якої підтримуватиметься за допомогою універсальних методів, розроблених світовою ринковою цивілізацією та об'єднаних у цілісну й ефективну систему через науку фінансового менеджменту.

Фінансовий стан є найважливішою характеристикою фінансової діяльності підприємства. Це визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, є запорукою ефективної реалізації економічних інтересів усіх учасників фінансових відносин: як підприємства, так і його партнерів.

Оцінка фінансової стійкості є частиною аналізу фінансової ситуації, яка характеризує особливості нагромадження капіталу підприємства, його структуру та динаміку. Достатній рівень фінансової стійкості є своєрідним показником формування іміджу компанії, а отже, залучення інвестицій, отримання банківських кредитів та роботи з надійними контрагентами. Тому вивчення методів і підходів до забезпечення фінансової стійкості підприємства є важливою частиною фінансової

роботи підприємства, що свідчить про наявність у підприємства фінансових ресурсів для забезпечення подальшого фінансово-економічного розвитку [1].

Фінансову стійкість підприємства можна визначити як здатність підприємства формувати фінансові ресурси таким чином, щоб забезпечити можливість постійного уніфікованого основного бізнесу з урахуванням усіх ризиків і змін зовнішнього середовища [2].

Платоспроможність означає, що підприємство має достатньо грошових коштів та їх еквівалентів для погашення боргів, які потребують негайного погашення.

Основними ознаками платоспроможності є:

- наявність достатньої кількості коштів на поточному рахунку;
- відсутність прострочених зобов'язань.

Однак наявність незначних залишків готівки на рахунках не означає банкрутства підприємства, оскільки гроші можуть надійти на них протягом кількох днів. Очевидно, що ліквідність і платоспроможність не є тотожними поняттями [3].

Ліквідність менш динамічна порівняно з платоспроможністю. Це пов’язано з тим, що підприємство в міру стабілізації виробничої діяльності має певну структуру активів і фінансування, внаслідок чого показники ліквідності залишаються незмінними або демонструють незначне відхилення від попереднього значення.

Навпаки, фінансове становище підприємства в частині платоспроможності характеризується різкими змінами і залежить від наявності фінансових ресурсів, виконання плану продажів, своєчасного надходження платежів від контрагентів та багато іншого.

Платоспроможність підприємства виступає як зовнішній прояв фінансової стійкості, ядром якої є забезпечення оборотних коштів підприємства засновницькими джерелами.

Залежно від способу визначення необхідної суми витрачених коштів (потреби в платоспроможності) платоспроможність можна використовувати для оцінки: можливості продовження поточної діяльності - фактичної платоспроможності; ступінь покриття зовнішніх термінових зобов'язань і планових витрат загальної платоспроможності.

Найбільш повну фінансову стійкість підприємства можна показати на основі вивчення балансу між активами і пасивами балансу. Фінансовий баланс активів і пасивів на балансі є основою для оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Компанія постійно формує акції за рахунок власних і сторонніх коштів. Аналіз відповідності та невідповідності (надлишок чи нестача) запасів і витрат визначає абсолютні показники фінансової стійкості.

Серед багатьох різноманітних заходів, які сприяють підвищенню платоспроможності та підтриманню ефективної діяльності, особливо виділяються наступні:

- зміни у складі директорів компанії та стилі управління;
- інвентаризація майна підприємства;
- оптимізація дебіторської заборгованості, зниження витрат компанії;
- продаж незавершених будівель;
- обґрунтування необхідної чисельності персоналу;
- реалізація надлишків обладнання, матеріалів та залишків;
- реструктуризація боргу шляхом перетворення короткострокової заборгованості в довгострокові позики або іпотеку;
- впровадження прогресивної технології, механізації та автоматизації виробництва;
- удосконалення організації праці;

- капітальний ремонт, модернізація основних засобів, заміна застарілого обладнання.

Якщо підприємство отримує прибуток і є неплатоспроможним, необхідно проаналізувати привласнення прибутку.

Крім радикальних напрямків підвищення платоспроможності підприємства, необхідно шукати внутрішні резерви з метою підвищення рентабельності та досягнення збалансованої роботи за рахунок більш повного використання виробничих потужностей, підвищення якості та конкурентоспроможності товарів, зниження їх собівартості, раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, витрат і втрат.

Основну увагу слід приділити ресурсозбереженню: запровадженню прогресивних норм, стандартів і ресурсозберігаючих технологій, використанню вторинної сировини, організації ефективного обліку та контролю за використанням ресурсів, вивченню та впровадженню передового досвіду в умовах збереження, матеріального та морального стимулювання ресурсозбереження та зменшення непродуктивних витрат і втрат.

Велику допомогу у виявленні резервів підвищення платоспроможності підприємства може надати маркетинговий аналіз для вивчення попиту і пропозиції, ринків і формування на цій основі оптимального асортименту і структури виробництва і розподілу продукції підприємства.

Таким чином, фінансову стійкість підприємства можна визначити як здатність підприємства формувати фінансові ресурси таким чином, щоб забезпечити можливість постійного єдиного основного бізнесу з урахуванням усіх ризиків і змін зовнішнього середовища, а платоспроможність - здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати заплановані платежі та термінові зобов'язання, зберігаючи при цьому нормальний ритм господарської діяльності. Платоспроможність визначається, але не обмежуючись, розміром наявних фінансових активів.

Список використаної літератури

1. Савельєва А.О. Фінансова стійкість підприємства та фактори, що впливають на неї: Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, 14-23 березня 2018 р. Вінниця. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21156/3806.pdf? seque (дата звернення: 04.04.2022).

2. Ткаченко Є.Ю., Фатюха В.В., Яришко О.В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та основи управління. Інфраструктура ринку. 2021. Випуск 56. С. 129-134.

3. Власова Н.О., Пічугіна Т.С., Смірнова П.В. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі: монографія. Харків: Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2010. 222 с.

Прокопчук С.В.
Науковий керівник – к.е.н., доц. Смолінська С.Д.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ В УКРАЇНІ

Усі економічні процеси, які відбуваються в Україні, супроводжуються появою і розвитком усіх її структурних підрозділів, це також стосується фінансового ринку та ринку інвестицій.

Ефективне функціонування цих ринків можливе лише в умовах їх наповнення відповідною інфраструктурою. Основне місце в інфраструктурі фінансового ринку і ринку інвестицій належить фінансовим посередникам.

Фінансові посередники - це ті особи або компанії, які пропонують фінансові послуги інвестору без необхідності зв’язку з емітентом фінансового інструменту [1].

Найважливішими перевагами фінансових посередників є: вони направляють заощадження в інвестиції; більш персоналізований сервіс з можливістю запропонувати більше альтернатив інвестору; у багатьох випадках послуга фінансового посередника є неупередженою; більш професійне обслуговування з більшим стеженням за ситуацією клієнта, оскільки вони цим живуть.

Однак до недоліків можна віднести: працюючи з комісією, вони можуть не запропонувати найкращий товар своїм клієнтам, а просто шукати товари, які найбільше приносять користь брокеру, про якого йдеться. таким чином, послуга фінансового посередництва може бути не безсторонньою; залежно від того, в яких випадках послугу може не персоналізувати. Це відбувається особливо у дуже великих компаній, які мають повністю стандартизовані послуги [1].

Призначенням фінансових посередників є сприяння руху інвестиційних ресурсів у формі фінансових активів від тих суб'єктів, які мають тимчасово вільні фінансові ресурси і бажають їх максимально ефективно інвестувати, до тих, хто має потребу в залученні цих ресурсів на максимально вигідних для них умовах.

Основна роль фінансових посередників у розвитку економіки будь-якої держави полягає в забезпеченні ефективного функціонування механізму залучення інвестицій. Рівень інвестицій значно впливає на обсяг національного доходу суспільства.

Інвестиції у масштабах країни визначають процес розширеного відтворення. Будівництво нових підприємств, зведення житлових будинків, прокладання доріг, а, отже, і створення нових робочих місць залежать від процесів інвестування або капіталоутворення [2].

На думку Правдюк Н. Л., під інвестиційною діяльністю розуміється вкладення інвестицій і практичні дії з метою одержання прибутку й (або) досягнення іншого корисного ефекту [3].

Більш точне визначення сутності фінансового посередництва та фінансових посередників дають В. В. Зимовець і С. П. Зубик [4]. Вони пропонують розглядати сутність фінансового посередництва у двох аспектах – у вузькому та більш широкому розумінні.

У вузькому розумінні автори розглядають фінансове посередництво як систему опосередкованого фінансування, що полягає в залученні фінансових ресурсів з метою їх подальшого розміщення у фінансові активи.

У широкому розумінні, з їх точки зору, фінансове посередництво полягає у будь-якій професійній діяльності на фінансовому ринку, а також комерційній і комісійній діяльності з цінними паперами.

Вчені-економісти роблять акцент на тому, що саме процес створення нових зобов'язань та їх обмін на зобов'язання інших суб'єктів господарювання становить основу діяльності фінансових посередників і відрізняє їх від інших суб'єктів фінансової діяльності (наприклад, дилерів або інститутів довірчого управління), які також сприяють переливу капіталу між галузями економіки, але не створюють власних фінансових зобов'язань.

Сучасні автори класифікують фінансових посередників за інституціональними ознаками – здебільшого на банківські і небанківські інститути.

Функцію перерозподілу вільних фінансових ресурсів від потенційних інвесторів до позичальників виконує фінансово-кредитна система, яка поділяється на дві

підсистеми – банківську і парабанківську. Кожна з цих підсистем представлена окремими інститутами. Г.О. Партин і О.І. Тивончук розглядають банківську систему як сукупність банківських організацій – центрального банку і комерційних банків. Парабанківську систему, на їх думку, складають небанківські фінансово-кредитні організації (парабанки) – пенсійні та інвестиційні фонди, страхові, фінансові, факторингові та лізингові компанії, брокерські і дилерські фірми, поштово-ощадні організації [2].

Принципова відмінність банківських установ від не банківських визначається в тому, що небанківські фінансово-кредитні організації, на відміну від банків, не емітують власних боргових зобов'язань, а лише власні акції.

З точки зору поділу на банківські і небанківські фінансових посередників розглядають також І. В. Токмакова і В. В. Краснов. Але вони уточнюють, що «такий поділ є суто умовним, оскільки зумовлюється не структурними особливостями зазначених суб'єктів, а чинним у країні законодавством, що обмежує здійснення банками операцій на грошовому ринку» [2].

Фінансові посередники демонструють свою сутність через функції, що є обов'язковими для всіх видів фінансових посередників. Головною і першорядною прийнято вважати функцію перерозподілу вільних фінансових ресурсів в економіці. Під нею розуміється оптимальний розподіл фінансових ресурсів між галузями економіки шляхом акумулювання коштів індивідуальних інвесторів (постачальників капіталу), їх трансформації і переміщення до споживачів капіталу.

Система фінансового посередництва в економіці виконує такі функції:

– перерозподіл і зниження ризиків інвестування шляхом диверсифікації активів;

– підвищення ліквідності інвестиційних ресурсів шляхом професійного управління активами;

– збалансування попиту і пропозиції на фінансовому ринку шляхом приведення активів і зобов'язань відповідно до потреб економіки;

– зниження витрат на здійснення операцій з активами;

– управління ризиками інвестування шляхом контролю та моніторингу;

– зменшення асиметричності інформації на фінансовому ринку [2].

Проаналізувавши діяльність, деяких фінансових посередників, можна сказати що є тенденція до збільшення фінансових активів. Бачимо, що кількість посередників зменшується, це означає що на фінансовому ринку залишаються більш стійкі посередники.

Таблиця 1

Показники діяльності фінансових посередників в Україні протягом 2017-2020рр.

Назва показника	Роки			
	2017	2018	2019	2020
Банківські установи				
Кількість банків, од	82	77	75	74
Активи банків, млн. грн.	1 336 358	1 360 764	1 494 460	1 822 814
Надані кредити	1 042 798	1 118 618	1 033 539	963 664
Обсяг зобов’язань, млн. грн.	1 172 761	1 205 114	1 293 606	1 612 174
Страхові компанії				
Кількість страхових компаній	294	281	233	210
Обсяг отриманих премій, млн. грн.	43 431,8	49 367,5	53 001,2	45 184,9
Обсяг страхових виплат, млн. грн.	10 536,8	12 863,4	14 338,3	14 852,7
Активи страхових компаній, млн.	57 381,0	63 493,3	63 866,8	64 925,2

грн.				
Ломбарди				
Кількість ломбардів	415	359	324	302
Обсяг виданих кредитів, млн. грн.	16 389,0	16 442,3	18 178,5	16 571,0

Джерело: складено автором на основі [5,6]

Висновки. У сучасних умовах розвитку економіки можна впевнено стверджувати, що ступінь розвитку фінансового ринку характеризується кількістю і різноманітністю фінансових посередників, а також асортиментом фінансових послуг, які вони надають учасникам ринку.

Фінансові посередники відіграють важливу роль на фінансовому ринку. Відповідно до українського законодавства фінансове посередництво, як і на більшості ринків розвинених країн, поділяють на два типи: банківське та небанківське фінансове посередництво.

Ключова роль у здійснені посередницької діяльності на фінансовому ринку в Україні належить банкам, а головними послугами, які вони надають, є банківське кредитування. В Україні до фінансових посередників можна зарахувати майже всі установи, які працюють у фінансовому секторі. Найбільш розвиненими серед них є банківські установи та страхові компанії, решта перебуває у стадії становлення та їх роль у фінансовій системі країни є незначною.

Література:

1. Фінансові посередники. URL: https://uk.economy-pedia.com/11031818-financial-intermediaries
2. Лаврик О.Л. Сутність фінансового посередництва на сучасному етапі розвитку економіки України. URL: file:///C:/Users/Acer/Downloads/764-4887-1-PB.pdf
3. Правдюк, Н. Л. Сутність інвестиційної діяльності: роль та значення інвестицій / Н. Л. Правдюк, А. В. Слівінська // Вісник Запорізького національного університету №2(6), 2010. – С. 195-198.
4. Зимовець, В. В. Фінансове посередництво[Текст]: навч. посіб / В. В. Зимовець, С. П. Зубик. – К.: КНЕУ, 2005. – 288 с
5. Офіційний сайт НБУ / наглядова статистика. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist
6. Активи банків (2008-2022). URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/

Савицька А.М.

Науковий керівник: доктор е.н., професор Ватаманюк-Зелінська У. З.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФІНАНСУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Під час воєнного стану надзвичайно важливо забезпечити своєчасне, належне та безперервне виконання місцевих бюджетів. З метою забезпечення ефективного функціонування бюджетної сфери та важливих потреб жителів територіальної громади в період воєнного стану Офіс Президента України, Уряд, Верховна Рада України, НБУ Рада та інші центральні органи виконавчої влади прийняли багато швидких, дієвих та практичних рішень.

11 березня 2022р. Уряд прийняв постанову №252, якою визначив особливості формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану.

Постанова № 252 передбачає, що у період воєнного стану з метою оперативного та ефективного прийняття управлінських рішень для забезпечення безперебійного функціонування установ і закладів бюджетної сфери, комунальних підприємств та задоволення життєво необхідних потреб жителів територіальних громад у період воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 "Про введення воєнного стану в Україні", виконання та формування місцевих бюджетів здійснюється відповідно до бюджетного законодавства з урахуванням таких особливостей:

1) органи місцевого самоврядування, їх виконавчі органи, місцеві державні адміністрації, військово-цивільні адміністрації продовжують здійснювати бюджетні повноваження, а у разі утворення військових адміністрацій такі повноваження здійснюють військові адміністрації відповідно до статті 15 Закону України "Про правовий режим воєнного стану";

2) виконавчі комітети відповідних місцевих рад, місцеві державні адміністрації, військово-цивільні адміністрації або військові адміністрації:

- приймають за поданням місцевих фінансових органів рішення про внесення змін до рішень про місцеві бюджети;
- здійснюють без погодження відповідною комісією місцевої ради передачу бюджетних призначень від одного головного розпорядника бюджетних коштів до іншого, перерозподіл видатків бюджету і надання кредитів з бюджету за бюджетними програмами, включаючи резервний фонд бюджету, додаткові дотації та субвенції, у межах загального обсягу бюджетних призначень головного розпорядника бюджетних коштів, а також збільшення видатків розвитку за рахунок зменшення інших видатків (окремо за загальним та спеціальним фондами бюджету) за бюджетною програмою;
- можуть приймати рішення про перерахування коштів з місцевого бюджету державному бюджету для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації та з метою відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України і забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державної незалежності України, її територіальної цілісності відповідно до пункту 22-2 розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України;
- затверджують місцеві (цільові) програми (вносять до них зміни) з дотриманням вимог статті 91 Бюджетного кодексу України;
- приймають рішення (кожна із сторін) про передачу коштів між місцевими бюджетами без укладення договорів;
- здійснюють розподіл та перерозподіл обсягів трансфертів з державного та місцевих бюджетів місцевим бюджетам;

3) відповідно до вимог Бюджетного кодексу України місцеві фінансові органи забезпечують складення проектів місцевих бюджетів, які затверджуються рішеннями виконавчих комітетів відповідних місцевих рад чи розпорядженнями місцевих державних адміністрацій, військово-цивільних адміністрацій або військових адміністрацій;

4) Державна казначейська служба забезпечує розрахунково-касове обслуговування місцевих бюджетів та складення звітності про виконання місцевих бюджетів із застосуванням електронних носіїв під час обміну інформацією та з урахуванням положень постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590 "Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану" (Офіційний вісник України, 2021 р., № 48, ст. 2974).

Завдяки позитивній динаміці надходжень у 2021 році (рівень виконання планових показників за доходами становив 106,5%) та з початку поточного року (за два місяці 2022 року такі надходження забезпечені у запланованому обсязі 64,7 млрд грн). Видатки місцевих бюджетів, насамперед забезпечують соціально чутливі потреби з функціонування установ і закладів бюджетної сфери, комунальних підприємств та задоволення життєво необхідних потреб жителів територіальних громад [2].

За попередньою інформацією Міністерства фінансів України за січень-березень 2022 року із загального фонду державного бюджету місцевим бюджетам надано трансфертів у сумі 37.242,6 млн грн, або 97,7 % плану на цей період, з яких у повному обсязі перераховано: освітню субвенцію (для виплати заробітної плати педагогічним працівникам) у сумі 24,8 млрд грн, субвенцію на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я – 915,4 млн грн, субвенцію на забезпечення окремих видатків районних рад, спрямованих на виконання їх повноважень – 38,6 млн грн; додаткові дотації –2 008,4 млн грн; базову дотацію надано у сумі 3,6 млрд грн (88,9%) [3].

Висновки. У результаті місцевій владі необхідно відкоригувати військові системи та знайти шляхи наповнення своїх бюджетів для підтримки та відновлення соціально-економічної стабільності, яка була серйозно порушена через руйнування бізнесу. Там, де це можливо, регіональні громади мають заохочувати малий та середній бізнес повертатися до роботи, сплачувати податки та наповнювати свої бюджети. Перед місцевою владою стоїть непросте завдання: підтримати не лише економіку країни, а й соціально незахищені верстви населення, внутрішньо переміщених осіб, створити необхідні умови для української промисловості, витісненої із зон активних бойових дій.

Список літератури

1. Комітет з питань бюджету. Офіційний сайт. URL: https://budget.rada.gov.ua/
2. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. URL: https://minfin.com.ua/ua/
3. «Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану». Пресцентр ініціативи "Децентралізація". URL: https://decentralization.gov.ua/
4. Постанова КМУ від 11 березня 2022 р. № 252 «Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-2022-%D0%BF#Text

Святенко А. С.
Науковий керівник: канд. екон. наук; доц. Ясіновська І. Ф.
Львівський національний університет імені Івана Франка

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан підприємства характеризується значною кількістю показників, відобразити їх характер і тенденцію змін при аналізі досить складно, тому виникає необхідність розрахунку комплексного показника оцінки фінансового стану. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства передбачає визначення економічного потенціалу суб'єкта господарювання або дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі, що є надзвичайно актуальним для сьогодення.

Фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. [1]

Як правило, що вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, то вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан.

Аналіз фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств.

Напрями діяльності фінансової політики підприємства є наступні: фінансова діяльність; операційна, інвестиційна та звичайна.

Ця діяльність може бути направлена на:

• виконання податкових зобов'язань;

• цільову діяльність;

• амортизаційну діяльність;

• інвестиційна.

Після оцінки фінансової діяльності складається фінансовий план.

Показники оцінки фінансового стану підприємства мають бути такими, щоб усі ті, хто пов'язаний із підприємством економічними відносинами, могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин з підприємством. [2]

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані:

• балансу (форма № 1);

• звіту про фінансові результати (форма № 2);

• звіту про рух грошових коштів (форма № 3);

• звіту про власний капітал (форма № 4);

• дані статистичної звітності та оперативні дані.

Для комплексного аналізу фінансового стану підприємства необхідно оцінити тенденції найбільш загальних показників, які з різних сторін характеризують фінансовий стан підприємства.

До показників задовільного фінансового стану підприємства можна віднести:

• стійку платоспроможність;

• ефективне використання капіталу;

• своєчасну організацію розрахунків;

• наявність стабільних фінансових ресурсів.

Показники незадовільного фінансового стану підприємства:

• неефективне розміщення коштів;

• брак власних оборотних коштів;

• наявність стійкої заборгованості за платежами;

• негативні тенденції у виробництві.[3]

Велике значення має аналіз структури доходів підприємства та оцінка взаємозв'язку прибутку з показниками рентабельності. Дохідність підприємства характеризується абсолютними й відносними показниками.

Абсолютний показник дохідності - це сума прибутку або доходів.

Відносний показник - рівень рентабельності.

Рівень рентабельності підприємств, пов'язаних із виробництвом продукції (товарів, послуг), визначається як відсоткове відношення прибутку від реалізації продукції до її собівартості:

Р = (П/С) 100, (де Р - рівень рентабельності,%; П - прибуток від реалізації продукції, грн.; С - собівартість продукції, грн.)

Аналіз дохідності підприємства проводиться в порівнянні з планом та попереднім періодом. За умов інфляції важливо забезпечити об'єктивність показників та запобігти їх викривленню через постійне підвищення цін, тому показники торішні приводяться у відповідність із показниками звітного року за допомогою індексації цін.

Для оцінювання рентабельності підприємства бажано використовувати систему взаємопов'язаних показників рентабельності. З цією метою необхідно використовувати дві основні групи показників рентабельності.

1. Показники, розраховані на підставі поточних витрат (вартості продажу).

2. Показники, розраховані у зв'язку з використанням виробничого капіталу (виробничих активів). [4]

Розраховуються як відношення прибутку і коштів, вкладених у підприємство засновниками, акціонерами та інвесторами:

Основні напрями комплексного аналізу фінансового стану підприємств містять визначення:

• сутності та завдань комплексного фінансового аналізу;

• інформаційної бази комплексного аналізу та системи вимог до неї;

• особливостей побудови моделі обробки вхідної інформації відповідно до специфіки об’єкта дослідження;

• цільового елемента комплексного фінансового аналізу – інтегрованого показника оцінювання фінансового стану підприємства;

• комерційної надійності підприємства – об’єкта дослідження;

• ймовірності банкрутства підприємства;

• майбутніх трендів фінансово-господарської діяльності підприємства на основі інтерпретації результатів комплексного фінансового аналізу. [5]

Загалом в організації процесу комплексного фінансового аналізу можна виокремити кілька взаємопов’язаних етапів, зміст яких може змінюватися залежно від потреб аналізу.

На першому етапі замовник комплексного аналізу забезпечує постановку цільової функції моделі обробки вхідної інформаційної бази.

На другому етапі передбачається обґрунтування процедур та проведення первинної обробки, узагальнення та консолідації вхідної фінансової інформації.

Третій етап моделі обробки вхідної інформаційної бази передбачає забезпечення технічної реалізації методичних засад, визначених на першому етапі моделі, на основі обґрунтованої на другому етапі сукупності напрямів аналізу та об’єктів дослідження. При цьому забезпечуються вибір необхідної методики консолідації результатів первинної обробки вхідної інформації за певними напрямами дослідження, визначення структури та порядку формування цільового інтегрованого показника.

Інтерпретація та пояснення результатів обробки фінансової інформації відбувається на четвертому етапі. [6]

Отже, комплексна оцінка фінансового стану підприємства вважається завершальним етапом, найбільш важливим елементом аналізу його фінансового стану, характеризується значною кількістю показників, відобразити їх характер і тенденцію змін при аналізі досить складно, тому виникає необхідність розрахунку комплексного показника оцінки фінансового стану.

Оцінка фінансового стану дає можливість визначити керівництву підприємства платоспроможність (ліквідність, рентабельність, прибутковість) і спрогнозувати, спланувати роботу таким чином, щоб досягти найкращих результатів. Також, передбачає визначення економічного потенціалу суб'єкта господарювання або дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі, що є надзвичайно актуальним для сьогодення.

Для цього аналізують показники, що базуються на розрахунках економічних даних по фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. Крючко Л. С.Оцінка фінансового стану підприємства – сутність та необхідність. Журнал «Ефективна економіка». 2012. Вип. 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1613
2. Фінансовий стан підприємства: комплексна оцінка, показники та значення. Освіта.ua: веб-сайт. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18236/
3. Оцінка фінансового стану підприємства. Планування на аграрному підприємстві.Букліб: веб-сайт. URL: https://buklib.net/books/29156/
4. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства. Матеріали онлайн.: веб-сайт. URL:https://pidru4niki.com/16850303/finansi/kompleksne_otsinyuvannya_finansovogo_stanu_pidpriyemstva
5. Лучко М. Р, Жукевич С. М., Фаріон А.І.Фінансовий аналіз: навч. посіб.Тернопіль, 2016. 302 с.
6. Зигрій О. В. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі показників звітності: теоретичний підхід. веб-сайт. URL:http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/2221/1

Сергієнко К.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Смолінська С.Д.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКАМИ

Кредит виступає однією з ключових категорій, яка притаманна ринковій економіці і відображає реальні взаємовідносини між економічними суб'єктами та зв'язки між ними. Ця категорія віддзеркалює економічну сторону відносин, що характеризують зворотній рух капіталу, завдяки чому виступає важливим важелем у стимулюванні розвитку господарської діяльності. Кредитні відносини забезпечують перетворення грошового капіталу в позичковий, відповідно до чого виникають та діють економічні відносини між позичальником та кредитором.

В сучасних умовах саме банківський кредит стимулює відтворювальні процеси в суспільстві за рахунок забезпечення грошовими ресурсами поточної господарської діяльності підприємств. Навіть той факт, що більшість українських банківських установ погіршили показники своєї фінансової стійкості внаслідок фінансової кризи та несприятливих економічних тенденцій, все ж таки кредитування є основним напрямком діяльності комерційних банків, а в кредитні операції вкладається переважна більшість залучених фінансових ресурсів банківськими установами.

На даному етапі розвитку економічних відносин, можна стверджувати, що кредит – це всеохоплююче явище, яке стимулює економічну активність суб'єктів господарювання та пов'язує їх широким колом економічних зв'язків.

Ще Й. Шумпетер стверджував, що «кредит» – це в основному створення купівельної здатності для передачі її підприємцеві, що відкриває йому доступ до народногосподарського потоку благ [4]. Розвиток кредитування, яке об'єктивно відіграє важливу соціально-економічну роль, та створення ефективної кредитної системи в цілому сприяє раціональному й ефективному використанню ресурсів, стимулює економічне зростання та підвищує рівень життя населення.

Окремо слід наголосити на важливій ролі кредиту для забезпечення ефективного функціонування господарюючих суб'єктів. Адже за рахунок кредиту вони отримують можливості залучити додаткові кошти для розширення своєї діяльності або просто для покриття поточних витрат. Тобто кредит виступає допоміжним інструментом, за допомогою якого суб'єкти не виходять з ринку, а навпаки – утримують стійкі позиції на ньому та зберігають можливості для свого розвитку.

Банки виступають основними суб'єктами-позичальниками на ринку. Система принципів банківського кредитування представлена трьома рівнями, перший з яких стосується загальноекономічних підходів до реалізації кредитних відносин. Другий рівень стосується властивостей кредиту в цілому, а третій передбачає особливі умови, в яких здійснюються кредитні відносини в кожному конкретному випадку і має відношення до особливостей функціонування як окремої банківської установи, так і окремого господарюючого суб'єкта.

В умовах ринкової економіки на діяльність банківських установ та здійснення кредитних операцій ними впливає немало різноманітних чинників, які мають відношення як до особливих умов діяльності банків, так і до загальноекономічної ситуації в країні. Чинники, що впливають на ефективність здійснення кредитування банками України, можна розділити на такі три основні групи:

- правові – пов'язані із відсутністю досконалої нормативно-правової бази, недостатньою кількістю та якістю існуючих законів у цій сфері та ін.;
- внутрішньобанківські – фактори, які залежать від якості менеджменту банку, рівня професійної підготовки працівників, дотримання ними посадових інструкцій, положень тощо;
- соціально-економічні – чинники, які залежать від соціально-економічної ситуації в країні, зокрема, рівень розвитку економіки, доходи населення, політична ситуація тощо [2].

Для удосконалення кредитних послуг банків у контексті реформування існуючої нормативно-правової бази у напрямі покращення обслуговування ними господарюючих суб'єктів необхідно, на наш погляд, здійснити наступні дії:

- впорядкувати діюче банківське законодавство, доповнюючи його необхідними законодавчо-нормативними актами, які б регулювали виключно кредитну діяльність банків, та провести окремі заходи щодо його удосконалення;
- задля вдосконалення правових умов щодо управління ризиками прискорити розробку і впровадження відповідних змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність» та «Про Національний банк України»;
- сформувати адекватне методичне забезпечення для аналізу фінансового стану позичальника;
- привести норми та положення укрїанського банківського законодавства у відповідність з європейськими стандартами для того, щоб реалізувати євроінтеграційні прагнення української держави.

Внутрішнобанківські чинники потребують особливої уваги, адже саме банк є первинним суб'єктом-реалізатором кредитних взаємодій. Тому покращення надання кредитних послуг банками в даному контексті варто здійснювати за такими напрямами:

- нарощення розміру кредитного портфелю;
- покращення методичних підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників;
- оптимізація кредитних ризиків у напрямі зниження показників неповернення кредитів;

- акцентування уваги на кредитних історіях та аналізі доходів позичальників;
- забезпечення високий рівень професійної підготовки банківських працівників [3].

Кредитування клієнтів банку відбувається за багатьма напрямами, проте одним із ключових є іпотечне кредитування, яке здійснюється за рахунок застави нерухомого майна банківського клієнта. Це є доволі складний вид кредитних операцій, проте він у багатьох випадках є вигідним для позичальника та для банку. Відповідно, цей вид кредитних операцій потребує особливої уваги як з боку позикодавця, так і з боку позичальника.

Для розвитку іпотечного кредитування на банківському ринку необхідно забезпечити здійснення наступних дій:

- прийняття нових законодавчо-нормативних актів та внесення змін до існуючих, які стосуються іпотечного кредитування;
- удосконалення реєстрації прав власності на нерухоме майно для забезпечення повернення коштів кредитору;
- посилення державного контролю за встановленням цін на нерухомість, використовуючи досвід іноземних країн.

Загалом, треба пам’ятати, що в основі функціонування будь-якого суб’єкта господарювання на ринку лежить процес залучення фінансових ресурсів з подальшим їх перерозподілом. Тому інвестиційна діяльність є ключовою для як для банку, так і для підприємства, адже без належного рівня ресурсної бази буде неможливим сам процес кредитування. Виходячи з цього, інвестиційна діяльність є безпосередньою основою для ефективного процесу кредитування клієнтів банківськими установами.

Для того, щоб стимулювати банківське інвестиційне кредитування підприємницьких структур, необхідно здійснити, на наш погляд, такі дії:

1. Забезпечити стимулювання та досконалу законодавчу регламентацію здійснення мікрокредитування підприємницької діяльності в сучасних умовах;
2. Сформувати за участю держави спеціальний фонд, який буде кредитувати підприємців на револьверній основі, а також розробити на цій основі Національну програму мікрокредитування бізнесу;
3. Активізація відносин, пов’язаних з наданням компенсаційних позик банками;
4. Впровадження в життя ефективних стратегічних підходів до ліквідації або реорганізації неплатоспроможних банків;
5. Підвищення капіталізації банківських установ, які працюють на ринку з високим результатом, за рахунок їх рекапіталізації у випадках, коли це необхідно для підвищення їх прибутковості;
6. Оптимізація податкового навантаження на банки у випадку реалізації ними програм довгострокового кредитування підприємницького сектора;
7. Стимулювання інноваційних програм та проектів, здійснюваних банками, за рахунок звільнення від оподаткування частини прибутків банків або зменшення для них податкової ставки, якщо ці кошти будуть належним чином спрямовувати на інноваційний розвиток;
8. Заохочення банків здійснювати довгострокове кредитування шляхом удосконалення системи страхування інвестиційних ризиків банківських установ.

Отже, впровадження запропонованих дій допоможе покращити процес кредитування банків та активізувати підприємницькі процеси в країні загалом.

Список використаної літератури:

1. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія / В. В. Коваленко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 228 с.

2. Левченко М.М. Забезпечення фінансової стійкості банків в сучасних умовах / М.М. Левченко // Управління розвитком. 2014. № 4. С.81-83.

3. Литвинов В. В. Удосконалення методичного підходу до оцінки фінансового стану банку на основі побудови інтегрального показника / В. В. Литвинов // Управління розвитком. 2012. № 14. С. 94 – 96.

4. Шумпетер Й. Теория экономического развития: (исслед.предпринимат. прибыли, капитала, кредита, процента и цикла коньюнктуры)/Пер. с нем. В. С. Автономова и др.; Общ. ред. А. Г. Милейского. М.: Прогресс, 1982.

Синичич М.М
Шушкова Ю.В., д.е.н, доц.
Львівський національний університет імені Івана Франка

КРАУДФАНДИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ

На даному етапі розвитку економіки внаслідок глобалізації і високих темпів інформатизації суспільства були створені соціальні мережі і нові форми фінансування, які ґрунтуються на громадській участі. Це обумовлює виникнення нових економічних і фінансових інструментів, які спроможні змінити звичні для нас процеси, одним з яких є краудфандинг. Краудфандинг в сучасних умовах виступає потужним джерелом залучення інвестиційних ресурсів у проєкти / ідеї / інновації.

Краудфандинг – це залучення фінансової допомоги від зацікавлений осіб шляхом колективного фінансування на онлайн-платформах [1].

Існує 4 види краудфандингу:

- На основі пожертв: краудфандер жертвує кошти, не розраховуючи на їх повернення. Пожертви зазвичай використовуються для підтримки проєктів, що допомагають боротися із наслідками стихійних лих, голоду, покращувати освітні програми тощо.
- На основі нагород: краудфандер перераховує кошти з очікуванням винагороди, яка може бути у вигляді отримання товару чи послуги, запропонованого компанією.

Крім того, існує два типи кампаній краудфандингу на основі нагород:

(1) «Все або нічого» – вимагає, щоб проєкт досяг 100 відсотків своєї мети фінансування. Якщо мета не буде досягнута, кошти повертаються краудфандерам.

(2) «Зберігати все» або кампанія з гнучким фінансуванням дозволяє ініціатору проєкту зберігати залучені суми.

- Кредитний: найбільш швидко зростаючий тип краудфандингу, займає 73% ринку. Краудфандер позичає гроші фізичним особам або компаніям за умови отримання додаткових відсотків. Хоча існують платформи, орієнтовані виключно на соціально орієнтоване кредитування, більшість діють як комерційні платформи і прямо конкурують з іншими фінансовими посередниками.
- Краудфандинг на основі капіталу: краудфандер купує капітал у компанії. Акціонерний капітал є новою, але швидко зростаючою моделлю в краудфандингу. Однак краудфандинг на основі капіталу залишається сильно залежним від регуляторних рамок, які часто обмежують інвестиції в капітал для інвесторів [1].

Для українського бізнесу краудфандинг – це передусім можливість залучити потрібні ресурси на умовах благочинних внесків. У такому разі автор бізнес-проєкту може зреалізувати задумане з мінімальними особистими інвестиціями, або й взагалі без них. Крім того, такий формат залучення коштів може стати в пригоді, якщо у вас вже є готовий продукт, і вам необхідно його протестувати. Або ж ви бажаєте випустити цілу продуктову лінійку без власних вкладень чи кредитів.

Нині в Україні створені спеціалізовані краудфандингові онлайн-платформи, які виступають посередниками між авторами проєктів та спонсорами, а фінансування на таких майданчиках здебільшого здійснюється на благодійній основі [2]. Найбільш відомими з них є Спільнокошт та Dobro.ua (табл. 1).

Спільнокошт публікує проєкти у сферах соціального розвитку та інновацій, екології, соціального підприємництва, освіти, науки, технологій, культури, мистецтва, урбаністики тощо та проєкти на перетині цих тем. Кошти виплачуються проєкту, якщо збереться вся зазначена сума чи хоча б 50% від неї. Платформа отримує 10% від зібраної суми у випадку вдалого завершення проекту. Усі гроші з проєкту, що вважається невдалим, обов'язково повертаються на рахунки вкладників [3].

Dobro.ua – це перша та найбільша в Україні платформа онлайн-благодійності, ефективний та сучасний інструмент для залучення коштів на благодійні та соціальні проєкти будь-якого спрямування. Діяльність платформи dobro.ua забезпечує Міжнародний Благодійний Фонд «Українська Біржа Благодійності».

GoFundEd – перша і єдина краудфандингова платформа в Україні, що спеціалізується на освітніх ініціативах [6].

Таблиця 1

Найбільші краунфандингові платформи України

Краунфандингова платформа	Зібрано коштів (грн)	Кількість успішних проєктів
Спільнокошт	50449481	562
Dobro.ua від Української Біржі Благодійності	457610155	6933
GoFundEd	4893083	174

Джерело: складено на основі [4,5,6].

Дані табл. 1 свідчать про те, що в Україні присутні успішні приклади фінансування проєктів за рахунок краудфандингу, проте більшість з них мають соціальний, а не бізнес-напрямок.

Серед переваг краудфандингових платформ для бізнесу є:

- Витрати коштів за цільовим призначенням. За правилами, більшість сайтів не дозволяють витрачати кошти меценатів на потреби, не зазначені у проєкті.
- Широке охоплення. На краудфандингових майданчиках можна втілити як соціальні або благодійні проєкти, так і бізнес-ідеї.
- Прозорість. Повна інформація про проєкти доступна кожному.
- Націленість на результат. Кожен власник проєкту повністю звітує про те, на якому етапі перебуває реалізація його справи. У разі провалу продукту після виходу на ринок, гроші залишаються в автора проєкту. Якщо ж він не став опікуватися проєктом після отримання коштів, кошти повертаються до власників.
- Доступність. Зазвичай мінімальний поріг долучення до проєктів відсутній. Інвестувати можна, маючи лише доступ до інтернету та трохи вільних коштів.
- Простота у користуванні. Краудфандингові платформи забезпечують найпростіший і найзрозуміліший для пересічного користувача інтерфейс, без підписання великої кількості документів чи особистої присутності [2].

Отже, краудфандинг є високотехнологічним і досить зручним інструментом модернізації фінансово-інвестиційної системи нашої країни. Він має низку беззаперечних переваг, являє собою цікаву та перспективну технологію фінансування та інвестування, а тому має великі перспективи розвитку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Громадський простір. Де взяти кошти на старт та розвиток бізнесу? (Краудфандинг). URL: https://www.prostir.ua/?library=de-vzyaty-koshty-na-start-ta-rozvytok-biznesu-kraudfandynh

2. Краудфандинг для бізнесу: як він працює та чи ефективний в Україні. URL: https://business.24tv.ua/kraudfanding-dlya-biznesu-yak-vin-pratsyuye-efektivniy-ukrayini_n1805265

3. Почати бізнес. Навчальна платформа для підприємців. Краудфандингові платформи. URL: https://startbusiness.com.ua/kraudfandyngovi-platformy/

4. Великаідея. URL: https://biggggidea.com/projects/

5. Dobro.ua від Української Біржі Благодійності. URL: https://dobro.ua/staticpage/rules/

6. Про.Світ. Центр інноваційної освіти URL: http://prosvitcenter.org/gofunded

Скидан У.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Смолінська С.Д.
Львівський національний університет імені Івана Франка

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Фінансове забезпечення відіграє важливу роль у процесі розвитку регіонів і допомагає розв'язувати численні соціально-економічні завдання, покликані підвищувати життєвий рівень населення і сприяти загальнонаціональному прогресу на рівні окремих територіальних одиниць. А якщо врахувати проголошений в останні роки курс держаної політики на розвиток самоврядування на місцевому рівні, то питання забезпечення територіальних громад необхідними ресурсами, зокрема, фінансовими, які задовольняють потреби регіонів, стає дедалі актуальнішим. Тому достатнє фінансове забезпечення та управління ним, яке здійснюється з боку державних органів влади, має реалізовуватися у рамках функціонування результативного організаційного механізму, вдосконалення якого повинно бути пріоритетом державного управління на шляху до створення і забезпечення сприятливих умов для ефективного функціонування регіонів.

Через те організаційні методи управління, які в сукупності становлять собою організаційний механізм, покликані знаходити відповіді на питання найефективнішого перерозподілу фінансових ресурсів у напрямі покращення регіонального розвитку.

Організаційний механізм можна розцінювати як сукупність заходів, спрямованих на здійснення послідовного виконання робіт, формування відповідних організаційних структур, в рамках яких здійснюється певна діяльність. Організаційний механізм – це різнопланове складне поняття, яке притаманне багатьом сферам суспільного життя. Воно стосується як економічних, так і управлінських процесів, які відбуваються в суспільстві, тому гармоніює з різними термінами, конкретизуючи таким чином ті чи інші наукові положення

Виходячи із сутності зазначеного поняття, організаційний механізм управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні можна трактувати як комплексне

поняття, яке передбачає сукупність управлінських методів, принципів та дій, здійснюваних з боку державних та місцевих органів влади щодо пошуку, залучення, розподілу та найбільш ефективного використання фінансових ресурсів у напрямі збалансованого соціально-економічного розвитку певного регіону та покращення життя населення.

Управління регіональним розвитком у контексті його достатнього фінансового забезпечення повинно здійснюватися в рамках належної законодавчо-правової бази, яка визначає взаємовідносини держави та регіонів в плані управління фінансовим забезпеченням територій. Зокрема, мова йде про закони про Державний бюджет України, про державні та регіональні програми економічного і соціального розвитку територій та про інші нормативні документи, на основі яких регулюються процеси управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні та здійснюється правове регулювання діяльності господарюючих суб'єктів. Окремо варто згадати Закон України «Про симулювання розвитку регіонів», в якому визначено, що «фінансування стимулювання розвитку регіонів та подолання депресивності територій здійснюється за рахунок коштів, передбачених на цю мету в законах України про Державний бюджет України та рішеннях про місцеві бюджети … на відповідні роки, та інших джерел відповідно до законодавства» [1].

Стосовно інституційних елементів досліджуваного механізму, то тут слід згадати основні владні органи, наділені державою повноваженнями у сфері управління фінансовим забезпеченням регіонів:

- Кабінет Міністрів України як основний центральний орган виконавчої влади, який забезпечує виконання стратегічних завдань державного управління регіональним розвитком щодо територіального забезпечення фінансовими ресурсами;
- інші центральні органи влади, відповідальні за реалізацію фінансової політики на регіональному рівні;
- місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які виконують покладені на них державою повноваження стосовно фінансового забезпечення підконтрольних їм територій.

Всі ці органи влади взаємодіють між собою шляхом укладання угод регіонального розвитку, в яких визначаються основні положення щодо фінансового забезпечення відповідних територій в рамках державної та регіональної стратегій.

Варто зазначити, що основними завданнями регіональної фінансової політики є забезпечення економічної незалежності і розвитку регіону. Становлення та розвиток в Україні інституту місцевого самоврядування із самодостатніми місцевими бюджетами та передача місцевим органам влади визначених повноважень обумовлюють формування бюджетного процесу згідно із європейськими стандартами, що водночас передбачає пошук нових напрямів фінансового забезпечення регіонів [2, с.163-164].

Бюджетна децентралізація передбачає здійснення заходів державного управління, які спрямовані на підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів. З цією метою законодавці внесли зміни до Податкового та Бюджетного кодексів та планують також внести зміни ще до рядку законодавчих актів та, зокрема, до Основного закону України у контексті розширення повноважень місцевих органів влади щодо розширення їх повноважень у сфері бюджетної політики.

Загалом, бюджетна політика як складова фінансової політики держави відіграє важливу роль в економічних процесах країни та має проводитися відповідно до принципів ефективності досягнення соціально-економічного розвитку країни. Шляхи застосування бюджетної політики залежать від економічних умов, в яких перебуває

економічна система певної країни, та цілей, поставлених перед урядом, що приймає відповідні рішення [3].

Проте на даний час бюджетна система України перебуває на стадії вдосконалення взаємовідносин між учасниками бюджетних процесів. Недосконаліть перерозподілу коштів державного та місцевого бюджетів спричиняє залежність окремих територій від центральних органів влади та їх політики. У свою чергу, це є свідченням недосконалої управлінської політики як на рівні держави, так і на рівні окремих територіальних одиниць. Також така ситуація свідчить і про слабкий соціально-економічний розвиток окремих регіонів країни.

Загалом, на наш погляд, здійснювана на сьогоднішній день децентралізація місцевих фінансів та бюджетного процесу може розбалансувати всю бюджетну систему країни. Тому у цьому напрямі необхідно забезпечити чіткі нормативні приписи щодо регламентації бюджетної децентралізації, здійснюваної в державі. Зокрема, необхідно внести зміни до бюджету, до Бюджетного та до Податкового кодексу, а також прийняти два закони, які стосуються змін до земельних законів, та закони, які спрямовані на економічне посилення сільських, селищних громад. Також потрібно з метою підвищення бюджетної і фінансової самостійності місцевих бюджетів закріпити за місцевими громадами достатній обсяг податку на доходи фізичних осіб не нижче рівня минулих років.

Таким чином, прогресивний розвиток територій залежить від злагодженої взаємодії елементів досліджуваного механізму, які органічно пов'язані між собою і в сукупності становлять систему, на основі якої реалізуються управлінські функції держави. Це сприяє ефективній реалізації моделі субнаціонального розвитку, на основі якої використовується фінансовий потенціал регіонів і яка забезпечує вагомий результат від використання фінансових ресурсів місцевими органами влади.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів : Закон від 8 вересня 2005 року №2850» //Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – С. 2662-2668

2. Бугай С.М. Проблеми становлення регіональної політики України та основні тенденції подальшого розвитку / С.М. Бугай, В.Т. Пухлій, А.Є. Слівак // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць / [наук. ред. І.Г. Манцуров]. – К., 2009. – Вип. 11(102). – С. 163-169.

3. *Ситник. Н.С. Бюджетно-податкова політика України та напрями її реалізації. / Ситник Н. С., Ярема Б.П.// Вісник Хмельницького національного університету. – Львів: Економічні науки №2 т.1 (234). – 2016. – С.75 – 80.*

Стеблик Н.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Петик Л.О.

СТАН КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Каталізатором економічного зростання усіх, без винятку, країн світу є розвиток малого та середнього бізнесу. В Україні частка цього сегменту у ВВП за різними оцінками становить від 49% до 55 %, а частка зайнятих у бізнес-секторі – близько 63 % [9].

За останні роки внаслідок військових, політичних, економічних причин погіршився стан економіки України, що дуже сильно вплинуло на малий і середній бізнес. Малий і середній бізнес розглядають як один із головних напрямів розвитку економіки, адже йому притаманна гнучкість виробничої діяльності та самостійність у вирішенні власних проблем. Варто відзначити, що малий і середній бізнес може

оперативно реагувати на зміни в суспільстві, краще розуміти уподобання населення та створювати нові робочі місця. Щороку власний капітал займає все більшу частку в основному капіталі бізнесу. Кредитних грошей потрібно на порядок більше, однак через жорсткі умови кредитування та високі ставки доступність кредитів обмежена.

Кредитування вважається однією із найважливіших етапів малого та середнього бізнесу України, оскільки дає можливість підприємствам бути конкурентоспроможними. Більша половина економічно та інноваційно активного населення України зосереджено саме у даному секторі економіки.

Кредит виражає результати функціонування кредитних відносин в економіці, виступає найбільш мобільним джерелом коштів для забезпечення потреб суб'єктів господарювання і цим сприяє організації безперебійного виробничого процесу та економічному зростанню. За допомогою кредиту здійснюються інвестиції в основний капітал, що сприяє розміщенню і модернізації виробництва, випуску нових видів продукції. Роль кредиту як економічної категорії проявляється:

1) у регуляції, тобто в оптимізації пропорцій суспільного відтворення. Кредитна форма перерозподілу ВВП та національного доходу є завершальною інстанцією. Вона охоплює, поряд із фінансовою, також виробничу й невиробничу сфери, різні галузі виробництва й різні регіони;

2) впливає на структурну перебудову економіки;

3) на формування важливих пропорцій в економічній системі: співвідношення між фондами відшкодування, нагромадження і споживання;

4) на галузеву структуру економіки, оскільки тимчасово вільні ресурси перерозподіляються в ті галузі де забезпечується отримання високих прибутків;

5) у забезпеченні науково-технічного прогресу;

6) в обслуговуванні інноваційного прогресу;

7) виступає джерелом інноваційного процесу [1, с. 39].

Однією з проблем, яка гальмує розвиток малого та середнього бізнесу в Україні, є пошук додаткового джерела фінансування для подальшого розвитку. Як показує практика, для більшості вітчизняних малих підприємств основним джерелом фінансування їх діяльності є власні кошти. Однак малі підприємства не в змозі самостійно повністю задовольнити потреби у фінансуванні цих видів ресурсів.

В умовах сучасної кризи, викликаної коронавірусом, військовою ситуацією, банки мають забезпечити максимальний доступ малого та середнього бізнесу до кредитних ресурсів. Із стабілізацією фінансової ситуації та зниженням відсоткових ставок до рівня рентабельності підприємств малого і середнього бізнесу, інтерес банків до їх кредитування буде супроводжуватися зростанням конкуренції в цьому напрямі розвитку банківського бізнесу.

Одним з основних джерел фінансування малих і середніх підприємств є інвестиції в основний капітал. Як зазначалося вище, основним джерелом фінансування основних засобів протягом останніх років є власні кошти, які становлять більше половини інвестицій. Друге джерело фінансування – кредити. Останнім часом частка кредитів в діяльності бізнесу не перевищує 10%. На сьогоднішній день процентна ставка банку за кредитами дуже висока (від 13% до 26%). Зрозуміло, що для вітчизняного бізнесу цей відсоток дуже високий.

Якщо проаналізувати відсоткові ставки на кредит у розвинутих країнах, то можна зрозуміти, що різниця суттєва. В Японії – 0,1 %, США – 2,75 %, Канада – 2 %, Великобританія – 2 %. У більшості розвинених держав цей показник коливається від 0,1 % до 4 % річних, що значно сприяє розвитку МСБ, створює хороший імідж країні та робить максимальну ефективність ринкової економіки. Не дивно, що в розвинутих країнах є девіз «Think first small» («Спочатку думай про малих») [2].

Наразі в Україні підтримка малого і середнього бізнесу здійснюється за трьома напрямами:

1.Фінансова.

2.Підтримка аграрного комплексу.

3.Сприяння започаткуванню бізнесу для збільшення рівня зайнятості молодого населення через Державну службу зайнятості.

Ч. 1 ст. 16 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва» від 22.03.2012 року No 4618-VI регламентовано, що надання фінансової державної підтримки здійснюється спеціально уповноваженим органом у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Українським фондом підтримки підприємництва та іншими загальнодержавними фондами, регіональними та місцевими фондами підтримки підприємництва [8]. Фінансова державна підтримка надається за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Держава постійно впроваджує і оновлює існуючі програми розвитку підприємництва. Останньою, широковідомою і застосованою стала програма «Доступні кредити 5-7-9%», впровадженою Фондом розвитку підприємництва за дорученням Уряду України першого лютого 2020 року [6]. Хоч з моменту старту програми пройшло тільки два роки, наразі можна стверджувати – програма користується широким попитом і її подальший розвиток є беззаперечний.

«Доступні кредити 5-7-9%» – програма, введена для спрощення доступу суб'єктів малого підприємництва до кредитних ресурсів та для зменшення відсоткового навантаження за кредитами. Програму позиціонують як реальну допомогу зміцненню конкурентоспроможності малого бізнесу, яка є частиною Стратегії розвитку малого та середнього підприємництва України на 2017-2020 роки [5].

Основним завданням програми є посилення конкурентоспроможності українського малого та середнього бізнесу. За попередніми розрахунками, проєкт дозволить створити понад 90 тис. нових робочих місць. В програмі можуть взяти участь як діючі підприємці, так і новостворені. Обов'язковим є наявність забезпечення, яким може бути рухоме та нерухоме майно, об'єкт кредитування, депозитний вклад тощо. Банк перевірятиме наявність і достатність у позичальника коштів для провадження діяльності. Перший внесок передбачений програмою і становить 10% вартості проєкту для діючого бізнесу і 15% вартості - для новоствореного підприємства.

Програма «Доступні кредити «5-7-9%», відповідно до рішення Уряду від 18 березня 2022 року, розширена. Будь-який бізнес протягом дії воєнного стану та місяць після його завершення зможе отримати кредит під 0%. Після цього кредитна ставка становитиме 5%. Також було збільшено максимальну суму кредиту до 60 млн грн.

Разом з тим, у Державному бюджеті України на 2022 рік на реалізацію бюджетної програми «Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва», в рамках якої здійснюється фінансування програми «Доступні кредити 5-7-9%», передбачено 3 млрд. грн. (включаючи програми «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» та «Доступну іпотеку 7%»). Це дозволить надати підтримку для розвитку ще 20 тис. Підприємцям [4].

З метою розвитку малого підприємництва, для кредитування підприємців та юридичних осіб, що мають рахунок у ПриватБанку та працюють на ринку не менше одного року, була прийнята програма «Країна успішного бізнесу». «Країна успішного бізнесу» - це програма для швидкого кредитування підприємців та компаній за пільговою ставкою та без жодної застави. Бізнес, який працює від 1 року, може

отримати до 1 млн грн кредиту, а частину відсоткової ставки компенсує держава. Ця програма створена для того, щоб відновити економіку України, допомагаючи бізнесу розвиватися та створювати робочі місця. [3].

За програмою кредитування «Країна успішного бізнесу» підприємства малого та середнього бізнесу отримали кредити у 2018 році 8,9 тис. суб'єктів на суму 4, 9 млрд грн, у 2019 році – 8,2 тис. суб'єктів на суму 3,8 млрд грн у 2020 році – 10,1тис. суб'єктів на суму 4,6 млрд грн. [7, с.146].

Серед прикладів державної допомоги малому і середньому бізнесу можна відзначити також кредитні та грантові програми на національному та регіональному рівнях. Крім цього пропонуються навчальні, консультаційні програми, і фінансова допомога, що може передбачати компенсацію відсоткових ставок або кредиту.

Тому, можна сказати, що розробка нових програм кредитування малого та середнього бізнесу, стимулювання інвестиційної діяльності в країні, створення відповідного законодавства та імплементація досвіду розвинутих країн – це нагальні завдання для українського уряду. Саме ці дії стимулюватимуть та підтримуватимуть розвиток підприємництва, а відтак -і вітчизняної економіки в цілому.

Отже, малий і середній бізнес відіграє дуже важливу соціально-економічну роль у функціонуванні економічної системи країни, особливо на етапі її виходу з кризи. Тому його підтримка є важливим завданням держави. Однією з основних перешкод на шляху розвитку малого та середнього підприємництва є відсутність власних фінансових ресурсів, що загострює потребу у зовнішніх коштах, особливо в банківських кредитах. Гостра потреба малого і середнього бізнесу в банківському кредитуванні, з одного боку, та труднощі банків щодо її задоволення через високу ризикованість та невеликі обсяги кредитів, з другого, визначають необхідність наукового пошуку шляхів вирішення даної суперечності для активізації банківського кредитування малого і середнього бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Вовчак О. Д., Рущишин Н. М., Андрейків Т. Я. Кредит і банківська справа: підручник. Київ: Знання, 2008 р. 564 с.

2. Журнал «Фокус»: «Підтримати малий бізнес. Як Україна відстала від світу». 2015.

3. КУБ – Країна підприємців. URL: https://kub.pb.ua/ .

4. Л.П. Сідельникова. Стан та перспективи кредитування малого і середнього бізнесу в Україні. URL: https://ojs.kntu.net.ua/index.php/visnyk/article/view/242/289 .

5. Офіційний сайт Фонду розвитку підприємництва в Україні. Квартальний звіт за Державною програмою Доступні кредити 5-7-9 за 4 квартали 2020р. URL: https://bdf.gov.ua/kvartal-%D0%86V-2020.pdf.

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020р. №1342. Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020р. №28. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovikabine tuministriv-ukrayini-vid-24-sichnya-2020-r-28-i281220-1342.

7. Проблеми і перспективи розвитку малого і середнього бізнесу: монографія / за ред. д.е.н., професора С.Д. Лучик; Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. Чернівці: Технодрук, 2021. 400 с.

8.Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. No 4618-VI. Дата оновлення: 01.01.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text .

9. Філіпов О. Як малому і середньому бізнесу пережити кризу. URL: https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2021/03/yak-malomu-i-serednomu-biznesu-perezhyty-kryzu.html .

Фурман О.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Гринчишин Я. М.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах господарювання одним з найважливіших факторів економічного розвитку є інноваційна діяльність, а застосування інновацій є підґрунтям забезпечення конкурентоспроможності. Інновації відіграють досить важливу роль у структурній перебудові господарського механізму, підвищенні інтенсивності його якісної трансформації за умови ефективного користування інтелектуальним потенціалом країни. Кожна інноваційна діяльність потребує виділення певних фінансових коштів для свого здійснення. На сьогоднішній день як малі, так і великі підприємства стикаються з проблемою недостатнього фінансування інноваційних процесів [1]. Фінансові та кредитні ресурси відіграють важливу роль у процесі забезпечення стабілізації розвитку економіки України, яка взяла курс на інноваційні перетворення [2].

Система фінансування інноваційної діяльності в державі потребує докорінної зміни ситуації щодо вибору адекватної стратегії інноваційного розвитку економіки, враховуючи наслідки російської військової агресії. З огляду на це, пріоритетним нині є завдання визначення можливостей більш повного й ефективного використання всіх можливих джерел фінансування інновацій для забезпечення щорічного економічного зростання [3, с. 21–22].

Активізація інноваційної діяльності можлива тільки на основі розвиненої системи фінансування, що покликана забезпечувати вирішення таких найважливіших завдань: створення необхідних передумов для швидкого та ефективного впровадження нововведень у всіх ланках народногосподарського комплексу країни, забезпечення її структурно-технологічної перебудови; збереження і розвиток стратегічного науково-технологічного потенціалу в пріоритетних напрямах розвитку; створення необхідних матеріальних умов для збереження кадрового потенціалу науки і техніки, запобігання його відтоку за кордон.

Елементами цієї системи виступають: сукупність джерел надходжень коштів; механізм акумуляції грошових надходжень та їхнього вкладання в інвестиційні проекти і цільові програми; механізм контролю над інвестиціями, включаючи систему зворотності й оцінки ефективності використання власного і позикового капіталу.

Успіх інноваційної діяльності значною мірою встановлюється формами її організації і способами фінансової підтримки. У міру того, як нові наукові розробки і технології стають основоположними складниками національної безпеки держави, розвинені країни знаходять різноманітні можливості для підтримки та розвитку інновацій. При цьому поширюється різноманітність методів фінансування інноваційної діяльності і спектр заходів із непрямої підтримки інновацій.

Суб'єктами фінансування інноваційної діяльності можуть бути: самостійні підприємства; промислові компанії; промислово-фінансові групи; малий інноваційний бізнес; інвестиційні та інноваційні фонди; органи державного і місцевого управління та приватні особи.

Усі вони в тій або іншій формі беруть участь у відтворювальному процесі і опосередковано сприяють розвитку інноваційної діяльності [4, с. 23–24].

Відповідно до ст. 18 Закону України «Про інноваційну діяльність», джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є [5]:

1) кошти державного бюджету;

2) кошти місцевих бюджетів;

3) власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;

4) власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності;

5) кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб;

6) інші джерела, не заборонені законодавством.

Джерела фінансування інноваційної діяльності за формою власності можна поділити на приватні та державні. До державних належать бюджетні кошти, майно, що перебуває в державній власності, державні позики, кошти позабюджетних фондів тощо. Відповідно, приватні джерела формують кошти приватних суб'єктів господарювання, інноваційних банків, інвестиційних фондів, страхових компаній та пенсійних фондів, банківські позики, кошти фізичних осіб і громадських організацій.

Активну участь у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку економіки відіграють державні установи. Наприклад, для здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності Кабінет Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності створює спеціалізовані державні небанківські інноваційні фінансово-кредитні установи, зокрема Державну інноваційну фінансово-кредитну установу [2].

Для отримання фінансової підтримки суб'єкти інноваційної діяльності, інноваційні проекти яких занесені до Державного реєстру інноваційних проектів, подають до Державної інноваційної фінансово-кредитної установи (її регіональних відділень) інноваційні проекти та всі необхідні документи, перелік яких визначається нею. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа організовує на конкурсних засадах у порядку, що визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності, відбір інноваційних проектів для їх фінансової підтримки. Конкурсні відбори інноваційних проектів здійснюються на засадах прозорості, відкритості, гласності.

Активну участь у фінансуванні інноваційного процесу в Україні відіграють банки, кредитна політика яких спрямована, насамперед, на банківське обслуговування інноваційної діяльності підприємств. Комерційні банки у схемах проектного фінансування інновацій можуть виступати в ролі організаторів та фінансових ініціаторів здійснення інвестицій. Банки мобілізують ресурси для фінансування інвестиційних та інноваційних проектів та мають можливість прямого виходу на світовий фінансовий ринок із метою масштабного залучення іноземного капіталу для реалізації проектів [4, с. 26].

Резервом інноваційного розвитку є також фінансування через нетрадиційні (альтернативні) інструменти: венчурні фонди, бізнес-інкубатори, бізнес-ангели, краудфандінг.

Венчурний капітал є особливою формою капіталу. Інвестори, беручи участь у фінансуванні, фактично виступають як замовники майбутніх нововведень, якщо вони виявляються успішними – як співвласники новоутвореної фірми. Венчурне фінансування виконує роль попередньої оплати видатків виконання замовлень на новацію [6, с. 56]. Головною перевагою венчурного фінансування є те, що об'єкту інвестицій непотрібно надавати заставу, крім того йому не потрібно сплачувати інвестору відсотки, як у випадку з банківським кредитом [7, с. 87].

Бізнес-інкубатор – організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього

підприємництва, що розпочинають свою діяльність, для сприяння в придбанні ними фінансової самостійності. Інкубатори можуть підтримати практично будь-яке починання [2].

Бізнес-ангел – приватний інвестор, що вкладає гроші в інноваційні проекти (стартапи) на етапі створення підприємства в обмін на повернення вкладень та долю в капіталі. (зазвичай блокуючий пакет, а не контрольний). «Ангели», як правило, вкладають свої власні кошти на відміну від венчурних капіталістів, які управляють грошима третіх осіб, об'єднаними у венчурні фонди [2]. Бізнес-ангели відрізняються від венчурних капіталістів тим, що оперують власними, а не запозиченими коштами. Пошук таких інвесторів стає для стартаперів однією із найважливіших складових бізнес-процесу [7, с. 88].

Краудфандінг, своєю чергою, передбачає співпрацю людей, які об'єднують гроші чи інші ресурси для підтримки ідей, людей або організацій. Взаємодія між ними найчастіше відбувається в Інтернеті на спеціалізованих майданчиках або в соціальних мережах. Краудфандінг володіє значним потенціалом, він може бути непоганою бізнес-моделлю, що забезпечує тільки реалізацію окремого проекту на початкових етапах його розвитку [2].

Серед головних переваг краудфандингу можна назвати: простий та прозорий спосіб фінансування проектів; мінімізацію ризиків; підтримку інноваційних проектів, яка дозволить традиційним посередникам знаходити успішних і талановитих людей; краудфандинг дає змогу залучити гроші не одного, а відразу багатьох інвесторів; відкритість; рекламу та додаткове просування проектів; широке коло учасників, що фінансують невеликі кошти в проекти, водночас результат очікується достатній для реалізації. Щодо недоліків, то слід відзначити такі: шахрайство, що викликає побоювання та низький рівень довіри; не підходить для великих проектів; несумлінність позичальників [7, с. 87].

Оскільки інноваційна діяльність характеризується досить високим ступенем невизначеності й ризику, важливо використовувати різноманітні джерела фінансування для досягнення їхньої гнучкості та адаптивності до вимог ринку. Кожне з них має свої переваги і недоліки, тому прийняття рішень щодо їх вибору повинно ретельно обґрунтовуватися [6, с. 106]. Підприємницьким суб’єктам слід виважено ставитися до вибору інвестора, оскільки від цього залежить не лише можливість реалізації інноваційного проекту з бажаними результатами, а й перспективи розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. *Єрмак С. О., Лісніченко О. О. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні. Ефективна економіка. 2015. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4034.*
2. *Колодяжна І. В., Борблік К. Е. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств України. Економіка і суспільство. 2017. Випуск № 9. С. 448-453. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/77.pdf.*
3. *Горяча О. Л., Сільченко І. А. Сучасний аналіз інноваційної сфери України та шляхи її активізації. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2015. № 3. С. 21–22.*
4. *Пальчевич Г. Т. Джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності та механізми їх залучення. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2012. № 18. Ч. І. С. 23–26.*
5. *Про інноваційну діяльність: Закон України від 5460-VI № 40-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15.*

6. *Ризики та перспективи розвитку України у період посткризового відновлення : монографія / Даниленко А. І. та ін.; за ред. А. І. Даниленка. Київ: Ін-т екон. та прогнозування НАН України, 2012. 348 с.*
7. *Заплатинський М. В. Проблеми фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств в Україні. Агросвіт. 2020. № 4. С. 83-90.*

Фурман О.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Голинський Ю. О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Останніми роками у світі стали приділяти більш пильну увагу питанням підтримки розвитку підприємницького середовища як складової фінансово-економічної системи. Наука, технології та інновації, як засвідчує історичний досвід, завжди були вирішальним чинником розвитку суспільства. За останні десятиліття високорозвинені країни значно активізували інноваційний процес, який увесь час удосконалюється, прискорюється, стає масштабнішим. Інноваційна спрямованість підприємницької діяльності забезпечує суб'єктам господарювання конкурентні переваги, допомагає зміцненню їх ринкових позицій, тому сприяє економічному піднесенню та процвітанню тих держав, що підтримують розвиток інноваційного підприємництва у своїй країні. Саме тому ці проблеми є досить актуальними в Україні, що обумовлене переходом країни на нові політичні й економічні відносини з країнами Європейського Союзу.

Головним завданням перетворення України на заможну європейську державу є створення високих стандартів розвитку економічної системи, фінансової підтримки розвитку підприємництва та інших галузей, а також підвищення рівня життя населення. Як інноваційний засіб фінансової підтримки бізнеспроектів краудфандинг зарекомендував себе інструментом фінансування й стимулювання інновацій. Хоча він все ще залишається феноменом розвинених країн, країни, що розвиваються, можуть швидко взяти його на озброєння. Фундамент для розвитку краудфандингу вже створено, адже більше 80% інтернет-користувачів регулярно спілкуються в соціальних мережах, отже, їх легко проінформувати про цікавий бізнес-проект. Це величезна потенційна база навіть з урахуванням того, що 65% населення світу (4,6 млрд. осіб), все ще не мають доступу до Інтернету. Дати імпульс для розвитку колективного фінансування бізнесів може уряд, прийнявши закони, які будуть регулювати краудфандинг як окремий вид діяльності, щоби позбавити дрібні бізнеси від юридичних складнощів з оподаткуванням. [3]

Встановлено, що краудфандинг є інструментом фінансування проектів шляхом відкритого заклику на основі матеріальної чи моральної зацікавленості потенційних спонсорів. Також з'ясовано, що в умовах дефіциту фінансових ресурсів краудфандинг є перспективним для залучення коштів підприємствами малого та середнього бізнесу в Україні. [1] Фактично краудфандинг є інститутом для привнесення певної демократії у світ фінансових операцій. У подальшому теорія краудсорсингу й краудфандингу була підхоплена представниками управлінського та економічного підходів. [3]

Згідно з оцінками Світового банку інвестиції через модель краудфандингу до 2025 року складуть близько 96 млрд. дол., що майже вдвічі більше, ніж світовий ринок венчурного фінансування у 2012 році, і в 30 разів більше, ніж увесь ринок краудфандингу у 2012 році (2,7 млрд. дол.). Половина ринку краудфандингу виявиться в Китаї, а саме 46-50 млрд. дол.

Цей новаторський фінансовий інструмент походить від краудсорсингу. Щодо підприємця його сутність може бути виражена таким чином: відкритий заклик, який здійснюється переважно через Інтернет, з надання фінансових ресурсів у вигляді пожертвувань або в обмін на винагороду та/або право прийняття рішень. [2] Щодо інвесторів, цей інструмент можна описати як «спосіб географічно розрізнених людей («натовпу») знайти і інвестувати через Інтернет підприємства, в розвитку яких вони так чи інакше зацікавлені». [4] Слід відзначити, що більшість краудфандинг-кампаній так чи інакше спрямована на нові компанії та стартапи [2], тобто на сектор, який нині майже повністю позбавлений банківського та іншого фінансування й асоціюється перш за все з високими ризиками.

Особливу роль в процесі фінансування інновацій через інститут краудфандингу відіграють саме інвестори, яких щодо саме інвестиційно-інноваційного розвитку можна розділити на такі типи:

1) Традиційні інвестори венчурного ринку. До них належать бізнес-янголи, венчурні фонди, акселератори (найбільш поширені як форма підтримки IT-стартапів, тобто проектів в галузі сучасних технологій та комунікацій), F&F («friends&family», тобто друзі, члени сім'ї, родичі та знайомі, тобто непрофесійні інвестори, що дають фінансові кошти на ранню стадію проектів через довіру або з огляду на потенційну прибутковість, або в благодійних цілях).

2) Нові групи інвесторів. До них належать інвестори в ризикові інструменти фондового та валютного ринку, а саме інвестиційні брокери, пайові інвестиційні фонди, непрофесійні інвестори.

Першим і кінцевим учасником краудфандингового механізму є емітент (інноватор). У цьому статусі може бути окрема особа, якій, наприклад, потрібна яка-небудь благодійна допомога, індивідуальний підприємець або невеликий колектив розробників будь-якої інноваційної ідеї, а також юридична особа, тобто представник малого або середнього бізнесу. Як правило, всі ініціатори проектів потребують фінансування на ранніх стадіях розвитку свого, часом незвичайного бізнесу або просування новаторського продукту. При цьому можливості залучення традиційних джерел фінансування, тобто банківських кредитів, грантової допомоги, венчурного капіталу, немає з огляду на цілий комплекс причин, таких як високі ризики, низька платоспроможність, відсутність гарантій та поручителів. Посередник, в ролі якого виступають спеціалізовані медіатори крауд-фінансування, є фінансовим порталом, тобто інтернет-платформою, яка виконує роль фінансових та інформаційних посередників, здійснюючи сполучну функцію між ініціаторами інноваційного проекту та інвесторами. Для української системи бізнесу така політика є досить актуальною. Так, до основних задач організації розвитку спеціалізованих платформ в Україні варто віднести такі:

1) Пошук і робота з інвесторами. Обмежена кількість венчурних інвесторів на ринку, для яких треба знайти об'єктивні стимули залучення до платформи у вигляді якісних проектів та інших інвесторів та інших стимулів, а також ефективних способів роботи професійних інвесторів з непрофесійними інвесторами, щодо управління очікуваннями останніх і рівнем відповідальності перед ними.

2) Пошук і відбір інноваційних проектів. Необхідно мати стійкі стосунки з усією екосистемо ринку венчурних проектів (акселератори, інкубатори, фонди, технопарки, університети, інститути розвитку), щоби залучати великий потік якісних проектів, а також ефективну систему відсіву та відбору проектів. [4]

У структурі світового ринку краудфандингу найбільше зростання відзначено у США та Європі, незважаючи на все більше залучення та поширення цього інструмента в інших країнах:

− американський ринок краудфандингу виріс на 105%, тобто до 1,6 млрд. дол.;

− обсяги європейського ринку зросли на 65%, тобто до 945 млн. дол.;

− інші ринки виросли в середньому на 125%. [3]

Отже, європейський та північноамериканський ринки займають 95% світового ринку краудфандингу. Сфера поширення краудфандингу досить різноманітна, однак дає змогу виділити пріоритетні напрями використання як у світі, так і в Україні. Перше місце посідає соціальна сфера (27,4%), також високою є частка бізнесу й приватного підприємства (16,9%), задля виробництва й просування фільмів та кіноіндустрії використовуються 11,9%, музика й звукопис мають 7,5%, в галузі енергетики та навколишнього середовища застосовуються 5,9%, мода має 5,5%, мистецтво загалом – 4,8%, інформаційні та комунікаційні технології – 4,8,%, журналістика, книги, фото, видавництво – 3,5%, наука й техніка – 3,2%. Сумарно на проекти в галузі науки й техніки, а також інформаційні технології (саме ці напрями сприяють інноваційному розвитку) приходиться близько 8% усіх проектів у системі краудфандингу, тобто поки що ця галузь посідає 4 місце.

Можна констатувати, що в умовах дефіциту фінансових ресурсів, незважаючи на наявність ризику банкрутства ініціаторів проектів, краудфандинг є перспективним для залучення коштів підприємствами малого та середнього бізнесу. Водночас за активізації процесів децентралізації у вітчизняній фінансовій системі краудфандинг може стати перспективним для місцевих органів влади під час фінансування проектів, в яких найбільше зацікавлена громадськість. На тлі відсутності державного регулювання краудфандингу в Україні було б доцільно прийняти спеціальний закон «Про краудфандинг» або передбачити відповідну статтю у Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

Список використаних джерел:

1. Василенко А. Інноваційні методи фінансування інвестиційних проектів. Інвестиції. Практика та досвід. 2018. № 7. С. 34-41

2. Іващенко А. Перспективи розвитку краудфандингу в Україні як інструменту залучення коштів для підприємств малого та середнього бізнесу Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 21.С. 34-39

3. Ковтуненко К., Нестеренко О. Використання краудфандингу як інструменту фінансування інноваційних проектів Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 15. С. 14-20.

4. Мазаракі А. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2016. С. 5-23